

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 29 maj justerades.

§ 2 Anmälan om gruppledare för partigrupp

Tredje vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Annika Hirvonen* som gruppledare för partigrupp från och med den 14 juni.

§ 3 Anmälan om ersättare för gruppledare för partigrupp

Tredje vice talmannen meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Camilla Hansén* som förste ersättare för gruppledare för partigrupp från och med den 14 juni.

§ 4 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2023/24:799

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:799 Arbetet mot bedrägerier
av Anna-Belle Strömberg (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 20 augusti 2024.

Skälet till dröjsmålet är förändringar i interpellationsordningen gör att tidpunkten för statsrådets besvarande kommer i konflikt med andra åtaganden.

Stockholm den 18 juni 2024

Finansdepartementet

Niklas Wykman (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 5 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialförsäkringsutskottet:

RiR 2024:14 Undantaget som blev regel – Försäkringskassans användning av övervägande skäl vid 180 dagars sjukskrivning

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2023/24:159 till skatteutskottet

2023/24:160 till näringsutskottet

2023/24:161 till konstitutionsutskottet

EU-dokument

COM(2024) 365 till socialförsäkringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 12 september*.

*Nationell strategi
och regeringens
handlingsplan för
klimatanpassning*

§ 7 Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24: MJU18

Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97)

föredrogs.

Anf. 1 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Vi avslutar i dag detta riksmöte med att återigen debattera klimatrelaterade frågor. Det har varit ett intensivt år på temat: Regeringens och Sverigedemokraternas klimathandlingsplan har röstats igenom här i kammaren, och vi har fått ett nytt fokus på klimatpolitiken där grunden är effektivitet och folklig förankring snarare än ineffektiv, orealistisk och symbolpolitisk rödgrön politik.

Fru talman! Det här har varit avgörande för att Sverige ska kunna fortsätta att driva en ambitiös miljö- och klimatpolitik. Vi har fått se reduktionsplikten sänkas kraftigt, vilket gör att vi nu har lägre drivmedelspriser än i våra grannländer i stället för att ha de högsta i hela världen. Vi har fått se ett regeringsunderlag som lägger grunden för den gröna omställningen genom att påbörja arbetet med att göra upp med ett trasigt miljötillståndssystem. Inte minst har vi fått se en inriktning av energipolitiken mot att återigen bygga upp ett fungerande energisystem där ny kärnkraft är en grundläggande del.

Fru talman! Dagens klimatdebatt är dock betydligt mindre polariserad än vanligt då fokus i dag är klimatanpassning. När det förs fram att klimatet är en ödesfråga handlar det möjligen mest om klimatanpassningsfrågor, i alla fall ur det perspektiv som människor kan ha. I dag har vi nämligen dessvärre en verklighet där utsläppen visserligen minskar i västvärlden – i Sverige, Europa och USA – men där utsläppen samtidigt ökar i Sydamerika, i Asien, i Ryssland och i andra länder. Sammantaget ser vi ännu inga utsläppsminskningar på global nivå.

Arbetet med att minska utsläppen kommer av allt att döma fortsatt att vara mycket utmanande i de delarna av världen. När omställningen någon gång efter 2030 börjar märkas på allvar i Kina med flera länder är verkligheten att detta kommer att börja påverka klimat- och väderfenomen först åtskilliga decennier senare. Det är därför människors perspektiv vad gäller klimatanpassning förmodligen inte kan sträcka sig tillräckligt långt.

Vill man minska effekten av uppvärmningen är det klimatanpassningsåtgärder som är huvudfokus, även om det långsiktiga arbetet naturligtvis måste åstadkommas genom att vi minskar utsläppen. Utmaningar vad gäller ett förändrat klimat är något som samhällen, byar, städer och nationer har sysslat med i alla tider, och det arbetet kommer att bli viktigare framöver.

Fru talman! Sverige antog 2019 en nationell strategi för klimatanpassning med målet att ”utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter”. Denna strategi antogs i riksdagen med fullständig enighet mellan samtliga partier.

Strategin lade grunden för arbetet på ett balanserat sätt. Den tydliggjorde till exempel att man inte ska slå fast specifika tidpunkter för åtgärder eller bestämma sig för ett visst klimatscenario. Att göra så, skrev den dåvarande regeringen i strategin, vore kontraproduktivt då man skulle riskera att göra ineffektiva satsningar som kanske inte behövs eftersom vetenskap ständigt förändras och vi inte vet hur det kommer att bli i framtiden.

Fru talman! Regeringen fortsätter på den inslagna vägen och bygger vidare på det arbete som har gjorts. Detta är positivt, tycker vi sverigedemokrater. Det presenteras inga dramatiska förslag, vilket också är helt i sin ordning. De åtgärder som ska genomföras ute i landet ska vara väl avvägda och lagom långsiktiga utifrån att man inte kan planera hur långt in i framtiden som helst.

Fru talman! Strategin lägger grunden för arbetet med klimatanpassning under de kommande fem åren. Syftet är att åstadkomma ett klimatanpassningsarbete som är samhällsekonomiskt effektivt, strategiskt och åtgärdsinriktat. Kommunerna har planmonopolet i Sverige och har således det huvudsakliga ansvaret tillsammans med fastighetsägarna. Staten och dess myndigheter har en otroligt viktig uppgift att stödja arbetet med kunskap och samordning.

Fru talman! Propositionen redogör för att det krävs ett fortsatt arbete för att undanröja hinder som identifierats i klimatanpassningsarbetet. Det ska tas om hand i en utredning som ska vara färdig i april nästa år. Vi tycker att det är positivt. Nästa år kommer även SMHI och Naturvårdsverket att föreslå ett nationellt system för uppföljning och utvärdering av klimatanpassningsarbetet, och Nationella expertrådet för klimatanpassning kommer att ta fram en uppdaterad nationell klimat- och sårbarhetsanalys.

Sammanfattningsvis tycker vi sverigedemokrater att det här är ett balanserat och effektivt sätt att angripa frågorna. Arbetet fortgår, och det finns en god beredskap i samhället. Det finns all anledning att se fram emot det fortsatta arbetet på klimatanpassningsområdet med tillförsikt.

Anf. 2 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det är väldigt tydligt att vi kommer att behöva anpassa vårt samhälle, och en av de saker som är avgörande är att ha en fungerande infrastruktur för vatten och avlopp för att kunna trygga både välfungerande och säkra boendemiljöer.

Stora delar av de svenska va-näten anlades ju på 50- och 60-talen, och renoveringsbehoven växer. Finansieringen genom den kommunala vattaxan har till stor del gått till att sköta löpande drift, vilket gör att investeringar skjuts på framtiden. Branschorganisationen Svenskt Vatten pratar om ett investeringsbehov om 16 miljarder årligen och att man behöver öka vattentaxan med 50 procent för att täcka de identifierade behoven.

Samtidigt har vi stora avstånd och en liten befolkning i många kommuner. Räknat i meter ledning per invånare kan det röra sig om en 30 gånger större ledningslängd än i storstäderna, och räknat i pengar kan det skilja 10 000 kronor per år mellan dem med lägst och dem med högst taxa.

Min fråga till Sverigedemokraterna blir därför: Vad gör Sverigedemokraterna för att vi ska kunna hantera det renoveringsbehov som finns i va-systemet, som ju är grunden för att vi ska kunna hantera all den klimatanpassning som behöver göras? Det gäller framför allt glesbefolkade kommuner.

Anf. 3 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag kan egentligen bara instämma i den problembild som Rickard Nordin för fram. Vi har haft underinvesteringar under många år, och kompetensen ute i landet har förmodligen varit alltför låg. Det finns också problem med finansieringen vad gäller den löpande driften – jag håller fullständigt med. Vi har även ännu större problem på området, till exempel vattenförvaltningen, som inte har tagits om hand. Här behöver det alltså göras saker.

Från Sverigedemokraternas sida har vi inget formaliserat samarbete med regeringen vad gäller vattenfrågorna. De är såklart i grunden ett kommunalt ansvar, men kommunerna behöver bättre förutsättningar att tillgodose de investeringsbehov som finns. Det håller vi sverigedemokrater fullständigt med om, och det är något vi arbetar med för att ta fram förslag om inför nästa riksmöte. Vi avser att presentera förslagen i våra kommittémotioner.

Anf. 4 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Nu frågade jag inte om regeringens politik utan om Sverigedemokraternas politik. Svaret var väl att man tänker se om man kan ta fram någonting till nästa riksmöte. Nästa mandatperiod ska man fundera på om detta behövs. Martin Kinnunen höll med om problembilden, men det fanns ju inga som helst förslag. Det är oroande för alla som bor i glesbefolkade kommuner men även för dem som bor i större städer, där vi ser ett stort behov.

Jag kan skicka med några idéer till Sverigedemokraternas politikutvecklingsarbete.

Man kan utreda möjligheten att ändra vattentjänstlagen så att kommuner ska kunna ta ut en högre va-taxa för att också kunna sköta investeringar och inte bara den löpande driften.

Man kan fokusera på ekodesign av vattenprodukter; detta är bra inte minst i det nya Europaparlamentet.

Man kan lägga in vattenbesparingsåtgärder i det gröna avdraget. Det handlar oftast om energi i dag, men det skulle kunna handla om vattenbesparing, vilket såklart också kan leda till energibesparingar.

Man kan även fundera på en klimatanpassningsfond liknande den som finns i Nederländerna, som kan stötta va-systemets behov av renovering. Det kommer att vara svårt för mindre kommuner att ta detta på egen hand, och då kan det vara klokt att staten på något sätt hjälper till.

Detta var några små inspel som Martin Kinnunen gärna får läsa om i våra kommittémotioner inför sitt eget skrivande under nästa mandatperiod.

Anf. 5 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Som sagt behöver det göras arbete på detta område. Det pågår också flera parallella processer som kommer att presenteras nästa år.

Man ska komma ihåg att vattenfrågorna är ett kommunalt ansvar. Jag är inte övertygad om att lösningen är att bygga upp en statlig fond som ska ta dessa kostnader. Frågan är var vi ska lägga kostnaderna för vattenfrågorna.

Detta är fortfarande ett kommunalt ansvar. Det viktigaste för staten och dess myndigheter är att bidra med kompetens och att samordna den kunskap som finns. I grunden har man på kommunal nivå i Sverige inte tagit det ansvar som man borde ha tagit.

Förutsättningarna vad gäller finansieringen behöver dock åtgärdas; det håller jag fullständigt med om. Detta är någonting som jag hoppas att man kan åstadkomma beslut om här i riksdagen under den närmaste tiden för att skapa bättre förutsättningar.

Anf. 6 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Martin Kinnunen nämnde i sitt anförande att staten ska stödja med kunskap och samordning. I den senaste budgeten från regeringen, som Sverigedemokraterna var med och förhandlade, avvecklade regeringen medel till MSB:s arbete med kunskapsuppbyggnad och länsstyrelsernas arbete med samordning. Min fråga till Martin Kinnunen är om Sverigedemokraterna i budgetförhandlingarna kommer att arbeta för att återföra medel till MSB och länsstyrelserna just för kunskap och samordning.

Anf. 7 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Tack, Elin Söderberg, för frågan!

MSB betalar ju ut statsbidrag till kommuner för att förebygga exempelvis översvämningar, ras, skred och erosion. Man betalar högst 60 procent av åtgärdernas kostnad, vilket jag tycker är en acceptabel deal.

I budgetpropositionen för 2024 beslutade vi här i riksdagen att man kan söka stöd upp till 500 miljoner. Jag håller inte med om att det inte finns några pengar – 500 miljoner är trots allt en hel del pengar.

Det finns också myndigheter som har väldigt omfattande anslag och som definitivt fortfarande har väldigt goda möjligheter att fortsätta det stödande och samordnande arbetet på detta område.

Anf. 8 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag vet att det finns pengar att söka hos MSB när det gäller åtgärder. Jag vill poängtera att det jag syftar på är de medel som avvecklades i budgeten. Det står att läsa i regeringens budgetproposition att man avvecklar medel till MSB och till länsstyrelsernas samordningsarbete för klimatanpassning, vilket jag beklagar djupt.

I och med att Martin Kinnunen inte svarade på denna fråga ber jag att Sverigedemokraterna tittar extra mycket på detta i budgetförhandlingarna, då just kunskapsuppbyggnad och samordning är oerhört viktigt.

Den andra frågan jag vill beröra är att IPCC i sin senaste rapport tydligt visar att vi är på väg mot en 3 grader varmare värld år 2100. Som Martin Kinnunen nämnde har Sverige jobbat aktivt för att minska sina utsläpp av växthusgaser, men globalt ser vi ut att hamna närmare en 3 grader varmare värld. Frågan är vilket ansvar staten har för att ta höjd för de risker detta innebär för Sverige och den svenska befolkningen.

Jag är intresserad av Sverigedemokraternas syn på vilken riskbenägenhet staten bör ha, med anledning av att Martin Kinnunen nämnde att man i denna strategi inte tar ställning till vilken potentiell global uppvärmning man ska ta höjd för i anpassningsåtgärderna i landet. Vad ser Sverigedemokraterna att Sverige borde ta höjd för i syfte att skydda landets befolkning mot klimatförändringens risker?

Anf. 9 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Fru talman! Jag börjar med den första frågan, som handlade om budgetpengar. År 2023 betalades det ut 482 miljoner kronor från MSB. Prognosen från MSB är att det kommer att användas ungefär lika mycket pengar nu, så vi har ingen dramatisk förändring. Om det förbrukades 482 miljoner kronor 2023 och det har anslagits 500 miljoner kronor nu kan det ju inte ha skett någon minskning; det blir väldigt svårt att hävda något sådant.

Elin Söderberg frågade också vilken temperaturökning vi ska ta höjd för och vilken riskbenägenhet vi ska ha. Det jag minns från en hel del föredragningar i Miljömålsberedningen är att forskare kom på besök och sa att det kunde bli mer regn eller mindre regn i Sverige – det kunde bli varmare i Sverige än globalt, men det behövde inte bli varmare i Sverige än globalt.

Det vi vet är att vi på global nivå kommer att kunna se vissa trender. När det gäller vad som händer regionalt är osäkerheten betydligt större. Vi måste ha beredskap för alla olika scenarier, och därför måste vi ha ett robust system. Vi måste ha ett lantbruk som klarar av mer regn, ett lantbruk som klarar av mindre regn och så vidare. Vi måste ta höjd för alla möjligheter.

Anf. 10 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman, kollegor och svenska folket! Vi socialdemokrater står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 4 under punkt 3 om en reviderad handlingsplan för klimatanpassning.

Det går fort nu. Isar smälter i Alperna, och översvämningar avlöser varandra. Förra året var på många håll det varmaste som någonsin uppmätts. Klimatkrisen innebär att vi upplever fler naturkatastrofer, som svåra stormar, torka, översvämningar och hetta. Antalet extremväder ökar.

Sommaren 2023 förde med sig en rad extrema väderhändelser. Översvämningarna var många, och de drabbade många städer. Rekorderna haglade – man talade om att det var ett rekordår med rekordöversvämningar, rekordbränder och rekordtorka. Även i år har Copernicus årsrapport visat att Europas extrema klimat fortsätter.

Fru talman! De senaste årens långa perioder av hetta och ett ökat antal bränder och översvämningar visar att klimatförändringarnas konsekvenser redan är här. Många av de svenskar som har drabbats av extremväder har upplevt det in på bara skinnet. Källare har svämmat över. Skogar har brunnit i alltmer extrem takt. Äldre har drabbats av hettan under långa perioder.

Själv minns jag särskilt den 18 augusti 2021. Den natten drabbades Gävleborg och Dalarna av kraftiga översvämningar. Jag befann mig i vackra Söderhamn. På morgonen chockades jag och alla med mig över vad grannstaden hade fått uppleva. Det var häpnadsväckande att se bilderna från Gävle, där bilar såg ut som båtar och där väldigt många byggnader stod i vatten.

Vänner från Gävle har sedan dess berättat hur regnet forsade längs husväggarna på ett sätt de aldrig tidigare hade upplevt och att de än i dag får adrenalinpåslag när de hör stora regn slå mot husväggar. Först trodde man att det var ett tioårsregn, sedan talade man om ett hundraårsregn och sedan förstod man att det var ett tusenårsregn. Det gick så fort, och det var överkligt. Det var vatten överallt, och inga barriärer hjälpte. Räddningstjänsten behövde såklart först säkra liv och hälsa, och rädda folk. Samtidigt såg förtvylade boende och husägare hur vattnet forsade in överallt.

Jag har också fått beskrivet för mig hur svårt det var för kommunen att få ut information mitt i natten och stå redo med kommunikatörer som kunde berätta hur man säkrar exempelvis bostäder. Det var också svårt att snabbt få hjälp från myndigheter – all den hjälp samhället kan mobilisera. Timmarna gick, och under tiden översvämmades allt fler bostadshus och andra byggnader. Det blev bland annat samordningsproblem, och man behövde ha långa telefonsamtal och olika typer av kommunikation mellan olika myndigheter som kommun, länsstyrelse och MSB. Det fanns också en förväntan att MSB skulle kunna komma med enorma hjälpinsatser. Men så är det inte. Det finns inte sådana resurser.

Tiden var avgörande, och i dag vet vi att kostnaden blev enorm. Det handlade om fantasisummor. För att ni ska få en bild av kostnaden: I dag kräver försäkringsbolagen att Gävle ska betala dem 1,2 miljarder för de skador de anser att va-systemen orsakat på fastigheterna. Vilken kommun klarar det ekonomiskt? Ingen, skulle jag säga.

Fru talman! I den svenska debatten talas det om beredskap. Men vilken beredskap har vi egentligen för sådant här? Det har redan drabbat oss, och mer väntar framöver. Sverige drabbas av skyfall som ödelägger städer och får konsekvenser i årtal. Vi behöver ta detta på stort allvar för att Sverige ska kunna möta stigande havsnivåer och andra konsekvenser av klimatförändringarna, som redan är oundvikliga. Vi behöver med klimatsäkring hantera effekterna av ett förändrat klimat, som också kommer att förändras ytterligare. Många svenskar har under senare år sett vägar spolats bort, kallare vattenfyllas och skogar brinna ned.

Förmågan att säkra samhällsviktig infrastruktur och bostäder måste stärkas. Bättre lagstiftning, mer samordnade myndigheter, breda lösningar och investeringar snarare än skattesänkningar är vägen framåt för att klimatsäkra samhället. Vi måste klara av intensiva skyfall bättre. Vi måste därför genomföra den nationella strategin för klimatanpassning och Parisavtalet. Med hjälp av så kallade skyfallskarteringar kan Sverige öka beredskapen för att klara av effekterna av klimatförändringarna.

Sverige behöver investera i modernisering och expansion av vår infrastruktur för dricksvatten för att möta de utmaningar vi ser, något som det talats om också tidigare i debatten. Vi behöver trygga en säker dricksvattenförsörjning. Men vi måste också förstå att kommunernas va-bolag inte kommer att klara av detta endast genom att ta ut avgifter. Det blir helt enkelt chockdyrt. Vi har dessutom en enorm underhållsskuld, som många kommuner upplever som väldigt dramatisk.

Fru talman! Vi socialdemokrater vill att riksdagen ställer sig bakom det vi anför i vår följdmotion om att Sverige ska ha en handlingsplan för förbättrad klimatberedskap där konkreta åtgärder identifieras. Miljöövervakning är avgörande för att vi ska kunna nå Sveriges miljömål. Här satsar Socialdemokraterna. Det behövs tydligare lagstiftning, mer samordning mellan myndigheter, fler styrmedel, breda lösningar och investeringar i stället för skattesänkningar. Det menar vi är vägen framåt. Det kommer dessutom att bli dyrare att göra motsatsen.

Det behövs satsningar på säker och trygg dricksvattenförsörjning inför potentiella kriser.

Socialdemokraterna satsar mer än den högerkonservativa regeringen på detta, och vi satsar även betydligt mer på utgiftsområde 20.

Fru talman! Endast klimatsäkring räcker inte för att skydda våra samhällen i framtiden. Utsläppen måste också minska. För ungefär sex år sedan släppte FN:s klimatråd en utvecklingsrapport, och jag minns den för att den var så dramatisk. Den kom alltså innan skyfallskatastrofen i Gävle. Budskapet var att inte ens Manhattan, det vill säga en av världens rikaste platser, kan klara sig enbart genom att klimatsäkra sig mot de havsnivåer som världen kommer att uppleva om den globala upphettningen tillåts fortsätta. Enligt rapporten skulle Manhattan inte kunna klimatsäkra bort problemen ens om de hade startat arbetet redan då, 2018. Det blir helt enkelt för dyrt. Jag tänker på detta när jag hör hur Gävle beskriver det omöjliga i att bygga ut va-systemen så att de kan klara av de mängder regn som föll 2021.

Vi kan givetvis klara det bättre, och vi ska klimatanpassa. Det har jag sagt hela tiden, och det är det vi socialdemokrater står för. Men det kommer inte att räcka. Det blir alldeles för dyrt. Vi måste också reducera utsläpp, och därför är det så oroande att regeringen inte reducerar utsläppen

utan tvärtom ökar dem så att vi riskerar att inte nå målen till 2030, inte heller våra egna transportmål.

Klimatsäkringsarbetet står också på benet klimatpolitik för att reducera utsläpp. Vårt starka budskap till regeringen är därför: Lägg om kursen! Gör rätt! Satsa på en ordentlig klimatpolitik!
(Applåder)

I detta anförande instämde Joakim Järrebring, Malin Larsson, Sofia Skönnbrink och Anna-Caren Säterberg (alla S).

Anf. 11 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! Torka, skogsbränder, vattenbrist, skyfall och översvämningar gör det uppenbart att klimatförändringarna påverkar här och nu. I Sverige har vi de senaste åren märkt skillnad i vårt klimat, och vi kan förvänta oss att skyfallen kommer att öka i både intensitet och frekvens. Det ställer nya och större krav på byggnation och att fler aktörer arbetar aktivt för att förebygga översvämningar, ras och skred. Inte minst måste vi se till att rusta och klimatanpassa infrastrukturen när vi bygger nytt.

I Parisavtalet konstateras att det nuvarande behovet av klimatanpassning i världen är stort. Alla regioner drabbas av klimatförändringarna, och även i Sverige har vi känt av effekterna, inte minst efter stormen Hans. Värst drabbade är dock de i de allra mest sårbara utvecklingsländerna. Där innebär en översvämning inte att man blir sen till jobbet utan snarare att man blir utan skörd och alltså utan mat det året, att huset rasar samman och att familjen tvingas på flykt.

Klimatförändringarna bidrar till fattigdom och otrygg livsmedelsförsörjning, vilket också kan få allvarliga konsekvenser för fred och säkerhet. Minskade utsläpp, ökad motståndskraft och en grön omställning är därför avgörande för att trygga människors livsvillkor på både kort och lång sikt.

Behovet är stort i både Sverige och världen, och de beslut som fattas i dag kommer att påverka hur morgondagen ser ut. Därför är jag stolt över att den moderatledda regeringen satsar på det som gör störst skillnad för klimatet. Vi plockar bort ineffektiv symbolpolitik och satsar där vi gör störst nytta.

Fru talman! I första hand måste fokus ligga på att minska utsläppen och klara klimatmålen. Men det räcker inte att se till vad som sker inom Sveriges gränser. Vi måste också lyfta blicken och beakta den globala utvecklingen.

Globalt ökar utsläppen just nu. Frågan man bör ställa sig är därför snarare hur Sverige kan bidra till att andra länder tar efter det arbete som i mycket större utsträckning redan har blivit verklighet i Sverige.

Ska vi klara omställningen i Sverige, EU och globalt måste vi alltså bedriva en politik som får andra länder att vilja följa efter. Sverige ska vara ett grönt föregångsland, inte för att det känns bra för stunden, utan för att genom praktisk handling visa för världen vad som är möjligt och få fler att följa efter.

Tyvärr kommer inget annat land i världen att vilja ta efter det svenska exemplet om det enda vi har att visa upp är höga elpriser, ett instabilt energisystem och lägst tillväxt i EU. Tvärtom krävs låga elpriser, stabilitet i energisystemet och en hög ekonomisk tillväxt. En växande ekonomi är inte bara viktigt för en långsiktig finansiering av fler poliser och fler händer i

vård och omsorg utan även för att ha resurser för att ställa om och bekämpa klimatförändringarna.

Generella reformer för stärkt konkurrenskraft och ekonomisk tillväxt är även god klimatpolitik. Det ger Sverige och svenska företag resurser att genomföra den gröna omställningen i praktiken. För att bibehålla vår status som grönt föregångsland krävs därför en borgerlig regering som ser behoven och tar dem på allvar.

Fru talman! Gemensamt för många av de miljöproblem som människan hittills har stött på är att hon också har visat sig förmögen att lösa dem. Lösningen har inte varit att minska mänsklig verksamhet, utan tvärtom har lösningen varit en kombination av tekniska innovationer, ekonomisk tillväxt, allmänhetens krav och politiskt ansvarstagande. Det ger hopp och tillförsikt om att vi kan klara även dagens stora miljöproblem.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Slutligen skulle jag vilja tacka utskottet för ett givande och konstruktivt år. Här i debatten är vi ofta skarpa mot varandra, men både innan och efter delar vi många goda skratt, och vi tar gärna en fika med varandra. Det är något som jag uppskattar väldigt mycket och något som jag är övertygad om att demokratin mår bra av. Stort tack för detta, alltså!

Jag vill också tacka utskottets kansli, kammarkansliet, talmännen och kollegorna i utskottet och önska alla en härlig sommar med lagom mycket sol och regn.

(Applåder)

Anf. 12 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Storckenfeldt för ett inlägg som innehöll flera delar där vi kan vara överens kring vikten av att anpassa samhället och satsningarna när det gäller klimatanpassning. Jag tycker att det finns delar där man kan hitta varandra där.

Jag vill också säga att jag och många med mig uppskattar det trevliga avslutet som visar att vi ofta kan samarbeta.

Med det sagt måste jag ändå ställa två frågor. Den ena är det som vi socialdemokrater har tagit upp i vår följdmotion, nämligen vikten av att hitta sätt att också ta ansvar för den situation som kommuner står inför. Det gäller inte minst va-anläggningar som är föråldrade och att man har en underhållsskuld.

Vi kommer att ha strategisk infrastruktur som riskerar att skadas om vi inte tar gemensamt ansvar och hittar modeller för det. Därför vill jag höra hur Moderaterna och riksdagsledamoten ser på dessa frågor. Det är viktigt att kunna komma framåt här gemensamt.

Den andra frågan är på en högre konfliktnivå. Den handlar om att reducera utsläppen. Jag noterar att ledamoten i sitt anförande ännu en gång använder den polemiska beskrivningen att regeringen ”plockar bort ineffektiv symbolpolitik och satsar där vi gör störst nytta”.

Jag och vi socialdemokrater måste verkligen ifrågasätta den typen av sloganer. Sverige har just nu stora bekymmer med att utsläppen ökar. Det pratas om en ökning av koldioxidutsläppen med 5,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter till 2030 – och då tar jag de låga siffrorna. Svenska myndigheter är också överens om att detta inte längre fungerar. Det är alltifrån Klimatpolitiska rådet till Naturvårdsverket som kritiserar detta. Jag skulle vilja höra vad som är effektivt i detta.

Anf. 13 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Vi moderater är övertygade om att det som hjälper klimatomställningen och den enorma omställning som ska ske i Sverige och globalt inte är elcykelsubventioner, elbilsbonusar eller plastpåskatter. Det är detta jag syftar till när jag pratar om ineffektiv politik som har fått kritik, inte bara av moderater utan även av experter och expertråd.

Det har vi alltså plockat bort. Vi har sett till att det inte är det som är ledstjärnan för klimatpolitiken i Sverige utan att det som lägger grunden snarare är ett energisystem som är stabilt och robust och som klarar av den enorma omställning som ska ske.

Om vi fortsatt ska vara ett industriland kommer vi att behöva enorma mängder ren el, och då krävs mer än plastpåskatter och elcykelpremier för att det ska bli verklighet. Det krävs mer kärnkraft, det krävs alla fossilfria kraftslag och det krävs i allra högsta grad ett robust fundament som ser till att det faktiskt blir verklighet.

Det som har byggt Sverige starkt har ju varit låga elpriser. Det är det som har drivit många av de stora investeringarna till Sverige. Det är det vi håller på att tappa, och det är därför vi lägger fokus där, så att vi i världen faktiskt kan vara ett grönt föregångsland och visa vad som är möjligt.

Anf. 14 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Storckenfeldt för den beskrivningen, även om jag inte delar den – inte alls.

Bilden av Sverige, och även verkligheten, efter den socialdemokratiskt styrda regeringen är ju att Sverige låg i tätposition globalt som ledande klimatnation. Sverige var ett av de medlemsländer som också hjälpte till när EU:s klimatlag förhandlades.

Vi har alltså på olika sätt visat i konkret handling hur man kan gå före med satsningar som då var nydanande och som har varit väldigt viktiga. Det är alltifrån Klimatklivet till Industriklivet och till den politiska viljan att låta industrin leda utvecklingen med ny teknik och få till dessa minskningar som också blir viktiga även utanför Sverige.

Därifrån till symbolhandlingar – det blir så tråkigt när man fastnar i den typen av pr-trick. Sverige var så mycket mer än detta, även om det också är viktigt att cykla mer. Det är tråkigt att man fastnar i detta i stället för att titta på vad som kan vara nästa stora steg för Sverige.

Vad gäller elektrifieringen är det att slå in öppna dörrar. Vi socialdemokrater är ju helt överens. Vi ser också att elektrifieringen är en väldigt viktig del framåt, men det är inte det vår kritik bottnar i, utan den handlar om att den här regeringen ökar utsläppen och missar målen till 2030. Det är förödande för klimatet, eftersom det är så viktigt att agera i tid.

Vi är redan fem i tolv i klimatpolitiken. Fokusera alltså på att svara på de frågor vi ställer: Varför ökar utsläppen för första gången med ledamotens regering?

Anf. 15 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Fru talman! Jag vill vara tydlig när jag säger att bilden av Sverige som grönt föregångsland står sig starkt internationellt. Det är väldigt tydligt när man är ute i världen och diskuterar med politiker och företagare runt om i världen.

Det vi vet däremot är att vi inte vinner internationellt eller globalt och att den globala omställningen inte kommer att ske om vi i Sverige gör saker som endast minskar utsläppen här och nu.

Vi kan inte basera vår klimatpolitik på någonting som är otroligt kortsiktigt. Reduktionsplikten är ett sådant exempel, som jag tror att Jytte Guteland syftar på. Vi såg väldigt tydligt att vi inte hade kunnat följa banan hela vägen ut. Det kom mycket kritik just för att det inte var möjligt. Den var otroligt kortsiktig. Det hade inte gått att nå målet till 2045, och det hade inte fått oss att framstå som något föredöme i världen. Vi ser snarare att dessa bränslen kan användas på ställen där det är mycket svårt att elektrifiera.

Jytte Guteland lyfte fram två exempel som jag skulle vilja lägga lite extra vikt vid, och det är Klimatklivet och Industriklivet. Det är inte de sakerna vi säger är ineffektiva. Dem har vi snarare stärkt. De är saker som vi tyckte var positiva som den socialdemokratiska regeringen lade fram och som vi därför fortsätter med. Men ineffektiva, symbolpolitiska saker – som plastpåseskatter, elcykelpremier och elbilsbonusen som vi vet inte ledde till att man bytte ut sin gamla fossildrivna bil utan snarare köpte en till elbil – rör vi oss nu bort från.

Anf. 16 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Helena Storckenfeldt från Moderaterna nämnde i sitt anförande att man tar bort ineffektiv symbolpolitik och satsar där det gör störst nytta. I dag diskuterar vi regeringens skrivelse om en nationell strategi och handlingsplan för klimatanpassning.

Det regeringen gjort på klimatanpassningsområdet sedan den tillträdde är bland annat att avveckla anslaget till MSB när det gäller att ta fram analyser och konsekvensbeskrivningar kring klimatrisker. Regeringen har också avvecklat medlen till länsstyrelsernas klimatanpassningssamordnare. Därför är min fråga om Helena Storckenfeldt anser att dessa myndigheters viktiga arbete för klimatanpassning är ineffektiv symbolpolitik.

Vidare skulle jag vilja veta vad regeringen har gjort som Moderaterna anser gör störst nytta när det gäller klimatanpassning.

Anf. 17 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr talman! Vi vet att den verksamhet MSB har under sitt anslag fortsatt kommer att kunna bedrivas. Den är fortsatt finansierad.

Vi vet också att 2020 satsade den förra regeringen, som Elin Söderbergs parti ingick i, 75 miljoner på förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor. År 2021 satsade man 24,9 miljoner på förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor. År 2022, i den moderata, kristdemokratiska och sverigedemokratiska budgeten, satsades plötsligt 520 miljoner kronor. I dag, under den moderatledda regeringen, har vi 507 miljoner tillgängligt för alla kommuner i Sverige att söka.

Herr talman! Jag tycker att siffrorna talar för sig själva. Det är väldigt tydligt att vi prioriterar klimatanpassningsåtgärder. Det är ett lokalt arbete som kommuner och fastighetsägare har ansvar för. Vi har sett till att medlen finns tillgängliga. Vi hör att det är som allra mest problematiskt när de hoppar upp och ned. Nu vet vi att den här budgeten ligger fast. Detta är finansierat under lång tid framöver, och kommuner kommer fortsatt att kunna söka pengar.

Herr talman! Jag tycker alltså inte att det är någon tvekan om att vi tycker att klimatanpassningsåtgärder är prioriterade. Siffrorna talar för sig själva.

Anf. 18 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Miljöpartiet förhandlade fram en budgetproposition hösten 2021 för 2022. Det är välkommet att Moderaterna när man tog ut delar i den budgeten och den skulle gå igenom riksdagen inte tog bort just de 520 miljonerna till förebyggande åtgärder. Sedan dess har Moderaterna alltså inte dragit ned på anslaget till MSB när det gäller medel kommuner kan söka för att vidta åtgärder. Det man har avvecklat är medlen till MSB som handlar om att se på riskerna och göra konsekvensanalyser och undersökningar för att få bra underlag när man sedan ska söka medel för åtgärder. De medlen har regeringen avvecklat. Det står klart och tydligt i budgetpropositionen för 2024.

I samma budget har regeringen också avvecklat medlen som gick till länsstyrelsernas klimatanpassningssamordnare. Det är helt centralt myndighetsarbete för klimatanpassning. Jag blir därför djupt bekymrad när Moderaterna pratar om att de tar bort ineffektiv symbolpolitik. Det handlar ju om centralt myndighetsarbete med klimatanpassning.

I Helena Storckenfeldts anförande nämndes också situationen för utvecklingsländer och andra delar av världen som drabbas ytterst allvarligt av klimatförändringens konsekvenser. Det handlar om fattigdom, svält och ökad risk för kriser och konflikter. De påverkar säkerhetspolitiken lokalt men också internationellt. Därför frågar jag Helena Storckenfeldt om regeringen avser att öka biståndet till länder när det gäller klimatanpassningsåtgärder.

Anf. 19 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr talman! Vi har sett till att en större del av EU:s bistånd går till klimatåtgärder och inte minst klimatanpassning. Vi har också varit väldigt tydliga från svenskt håll med att en större del av det svenska biståndet går till klimatåtgärder och inte minst klimatanpassningsåtgärder.

Miljöpartiet vill ofta hävda att de driver en politik som är väl förankrad i forskningen. Ändå tenderar de att göra tvärtom i vissa fall. I Europaparlamentet har vi ett tydligt exempel på hur Miljöpartiet tillsammans med sin partigrupp inte bara motsatt sig lagförslaget om att tillåta ny teknik som gensaxen och nya genomiska metoder utan också aktivt motarbetat detta. Det skulle kunna vara en vinst för alla då vi skulle kunna stärka jordbrukets konkurrenskraft samtidigt som vi ställer om jordbruket för att bli mer hållbart genom att till exempel låta tekniken ersätta skadliga växtskyddsmedel.

Herr talman! Det är väldigt tydligt att man är överens inom forskningen. Den nya tekniken, som dessutom tilldelades Nobelpriset i kemi, skulle kunna bidra till att göra vårt livsmedelssystem mer motståndskraftigt genom att utveckla förbättrade växtsorter som är mer klimattåliga. Det är alltså klimatanpassning i praktiken. Det skulle göra dem mer skadedjursresistenta och ge högre avkastning. Det är en teknik som skulle kunna göra enorm skillnad inte bara i Sverige utan i de allra mest utsatta utvecklingsländerna där klimatförändringarna slår som hårdast. Ändå valde Miljöpartiet att rösta nej och aktivt motarbeta detta. Jag undrar varför.

Anf. 20 KAJSA FREDHOLM (V):

Herr talman! Vi befinner oss i en klimatkris. EU:s klimatdatajänst Copernicus konstaterar att 2023 blev det varmaste året hittills, globalt. Från Grekland rapporteras det att värmeböljan har kommit rekordtidigt i år. Det väcker stor oro inför resten av sommaren. Temperaturer på över 40 grader har redan uppmätts.

Temperaturökningen i Sverige har hittills varit ungefär dubbelt så snabb som den genomsnittliga globala uppvärmningen. Även på svensk mark märker vi av konsekvenserna av klimatförändringarna med växlingar mellan extrema skyfall, torka och värmeböljor.

Det är tydligt nu att vi måste lämna det svaga, uppsplittrade samhället bakom oss. Vi står inför en tid när det offentliga behöver ha muskler för att skydda medborgarna och få samhället att fungera. Vi står inför en tid då vi måste bygga det gemensamma urstarkt. Det är bråttom. Vi behöver både pressa ned utsläppen och klimatanpassa Sverige. Anpassningen handlar om alltifrån olika former av översvämningsskydd till skydd från torka och värme.

Klimatanpassningsutredningen säger att det kommer att kosta Sverige i genomsnitt 2 miljarder per år fram till år 2100 att klimatanpassa Sverige. Och de här kostnaderna kommer att öka väsentligt om vi inte klarar av att nå våra uppsatta klimatmål.

Herr talman! Vad behöver vi då göra för att lyckas med den klimatanpassning som krävs? Klimatförändringen leder till kraftigt förändrad nederbörd. Risken för skyfall ökar samtidigt som längre perioder av torka blir vanligare. Jordbruket kommer att behöva anpassa sin vattenhantering till detta med till exempel fler invallningar, fler diken, mer dränering och bevattningssystem som behöver utvecklas.

Även skogen påverkas, och det behöver mötas av en långsiktig planering som innehåller till exempel mer blandskog kombinerat med en starkt biologisk mångfald som kan stå emot torka med tillhörande insektsangrepp och som även står emot skyfall bättre.

Det är också viktigt att se över vårt befintliga vägnät och vår järnväg för att kunna klimatsäkra så mycket som möjligt. Städer och tätorter behöver anpassas så att de tål de översvämningar som nu inträffar med allt tätare mellanrum. De behöver även anpassas efter de värmeböljor som nu blir allt vanligare även här i Sverige. Det behövs till exempel fler välisolerade hus och mer grönska i städerna som kan ge skugga och sänka temperaturen för invånarna samtidigt som grönskan kan suga upp mer vatten vid skyfall. Det är tydligt att staten behöver bidra mer till kommuners och regioners arbete med klimatanpassning.

Herr talman! I en slutrapport från SKR:s programberedning för hållbar omställning är en av slutsatserna att staten kraftfullt och långsiktigt behöver förstärka statsbidraget till kommuner för klimatanpassningsåtgärder och bredda bidraget till att inkludera fler klimateffekter samt möjliggöra även för regioner och fastighetsägare att ansöka.

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet har lagt fram en rad förslag i vår budget som kan vara av värde att nämna i den här debatten.

Vi avvisar avveckling av medel till MSB och länsstyrelserna som regeringen har gjort med 50 ½ miljoner kronor. Vi föreslår ett nytt statligt stöd till kommuner för klimatanpassade och grönare städer. Stödet ska ges för utveckling av befintlig stadsgrönska samt etablering av ny stadsgrönska för att främja dagvattenhantering och biologisk mångfald.

De här åtgärderna främjar det förebyggande arbetet för att motverka effekter av alltmer ökande extremväder som ökar risken för översvämningar och värmeböljor. Anslaget ska bland annat möjliggöra statlig medfinansiering till åtgärder för att omvandla hårdgjorda ytor genom att anlägga vattenfördröjande åtgärder som växtbäddar. Stödet möjliggör därmed även stöd för stadsnära odling i närmiljön. Gemensamt för åtgärderna är att de ska främja klimatanpassning samt miljö kvalitetsmålen God byggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Vi föreslår även ett investeringsstöd för klimatanpassning inom jordbruket, där vi vill införa ett statligt stöd för investeringar och åtgärder inom jordbruket som stärker jordbrukets vattenhantering i ett förändrat klimat och som därmed bidrar till att stärka vår självförsörjningsgrad av livsmedel. Stödet ska även omfatta så kallade agrivoltaiska system som kombinerar solenergiproduktion med odling i jordbruket. Vi anser även att stödet för anläggande och skötsel av våtmarker i jordbrukslandskapet behöver öka.

Slutligen föreslår vi i Vänsterpartiets vårbudget att kommuner ska kunna tidigarelägga offentliga investeringar inom bygg- och anläggningssektorn som annars skulle skjutas upp på grund av det ansträngda ekonomiska läget.

Där ingår åtgärder för klimatanpassning. Vi föreslår en modell som innebär att staten går in och tar hälften av investeringskostnaden för planerade projekt som kan utföras mellan 2024 och 2026. Mer om det kan man läsa i Vänsterpartiets vårbudget.

Jag yrkar bifall till reservation 16, som handlar om det betydande behovet av statlig finansiering för klimatanpassning.

Med det vill jag önska alla en fin midsommar.

Anf. 21 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet.

Effekterna av klimatförändringarna är redan påtagliga, inte minst med stigande havsnivåer och ökad frekvens av extrema väderhändelser. Vi har alla sett bilderna på översvämningar, bränder och stormar, som har blivit allt vanligare. Men vad kan vi göra för att möta dessa utmaningar utöver att minska utsläppen av växthusgaser? Svaret ligger i klimatanpassningar.

Klimatanpassningar innebär att vi anpassar våra samhällen och ekosystem för att minska de negativa effekterna av klimatförändringarna och utnyttja de möjligheter som kan uppstå. Det handlar om att förbereda oss för framtiden genom att bygga motståndskraft och flexibilitet i våra system.

Varför är då detta så viktigt? För det första handlar det om att skydda människoliv. Extremväder, som orkaner och översvämningar, kan orsaka enorm förödelse och leda till förlust av liv. Genom att investera i klimatanpassningar kan vi bygga säkrare bostäder, utveckla effektiva varningsystem och stärka vår infrastruktur för att bättre stå emot dessa händelser.

Ett exempel är Nederländerna, som genom att bygga avancerade översvämningsskydd har lyckats skydda sitt låglänta land från havets krafter. Men, herr talman, vi har exempel även på närmare håll. Hemma i Värmland, i Arvika, har man byggt skyddsvallar mot Glafsforden för att inte Kyrkviken i Arvika ska översvämmas så som vi såg i början av 2000-talet.

För det andra handlar det om ekonomisk stabilitet. Klimatförändringarna medför stora ekonomiska kostnader. Skador på infrastruktur, förlorade arbetsdagar och förstörd jordbruksmark är bara några exempel. Genom att investera i klimatanpassningar kan vi minska dessa kostnader och skapa en mer robust ekonomi. Företag som proaktivt anpassar sina verksamheter till klimatförändringarna står också bättre rustade att hantera risker och utnyttja nya möjligheter, vilket gör dem mer konkurrenskraftiga på lång sikt.

För det tredje handlar det om att bevara vår miljö och biologiska mångfald. Klimatförändringarna hotar många arter och ekosystem. Skogar, våtmarker och korallrev fungerar som naturliga skydd mot stormar och översvämningar samtidigt som de bidrar till många ekosystemtjänster.

Men klimatanpassningar handlar inte bara om att reagera på hot utan också om att se möjligheter. Genom att investera i bland annat hållbar teknik och förnybar energi kan vi skapa nya arbetstillfällen och driva ekonomisk tillväxt på ett hållbart sätt. Städer som satsar på gröna tak och väggar, energieffektiva byggnader och hållbara transporter blir inte bara mer motståndskraftiga mot klimatförändringar; de blir också mer attraktiva platser att bo och arbeta på.

Det är viktigt att komma ihåg att klimatanpassningar inte är ett alternativ till att minska våra växthusgasutsläpp. Båda dessa insatser är nödvändiga och kompletterar varandra. Genom att minska våra utsläpp kan vi bromsa takten på klimatförändringarna, medan klimatanpassningar hjälper oss att hantera de förändringar som redan är oundvikliga.

När jag läste regeringens skrivelse *Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning* som ligger till grund för dagens debatt slog det mig att det är mycket som gjorts och många uppdrag som är lagda till diverse myndigheter, oavsett färg på regering. Det är lite svårt att få en rejäl helhetsbild med så många aktörer. Även Nationella expertrådet för klimatanpassning pekar på att det i vissa delar är oklart var ansvaret ligger. Därför var det glädjande att skrivelsen tydligt adresserar detta med ansvar och vikten av en mycket tydlig ansvarsfördelning.

Enligt regeringen bör åtgärder för att minska klimatrelaterade risker i första hand hanteras av dem som är berörda och ansvariga, i enlighet med närhetsprincipen. I Sverige har vi ofta devisen att den som har ansvar när solen skiner också har det när stormen viner. Det gäller till största delen även här, men gränsdragningen kan i vissa delar vara svår.

Arbetet behöver vara vetenskapligt baserat, genomföras ur ett helhetsperspektiv och samordnas med berörda aktörer oavsett om det gäller översvämningar, högre vattenflöden och havsnivåhöjningar som hotar samhälle, infrastruktur och näringsliv eller om det gäller höga temperaturer som innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur med torka och bränder som hotar samhälle, infrastruktur och näringsliv och allt däremellan.

Klimatanpassningar är avgörande för att skydda våra samhällen, ekonomier och miljöer från de negativa effekterna av klimatförändringarna. Genom att vara proaktiva och investera i dessa anpassningar kan vi skapa en säkrare, mer hållbar och motståndskraftig framtid för oss alla. Det är inte bara en fråga om överlevnad utan det handlar också om att ta vara på de möjligheter som ligger framför oss.

Regeringen är i skrivelsen tydlig med att Sverige ska vara klimatanpassat, motståndskraftigt och ta till vara de möjligheter som kommer med ett förändrat klimat. Under den innevarande mandatperioden behöver en rad åtgärder vidtas för att skapa förutsättningar för ett strukturerat, samordnat och samhällseffektivt arbete med klimatanpassning som leder till att sårbarheten för klimatförändringarnas effekter minskar. För att påskynda klimatanpassningsåtgärder avser regeringen att verka för en rad åtgärder, däribland att tydliga och ändamålsenliga mål och uppföljningssystem etableras, att ansvar för klimatanpassningsarbetet är tydligt fördelat samt att det finns goda förutsättningar att ta sitt ansvar. Vidare avser regeringen att verka för synergier med arbetet med förebyggande av naturolyckor, krisberedskap och försörjningsberedskap.

Man har även tillsatt en utredning som bland annat ska se över hur staten kan undanröja hinder för att kostnadseffektiva åtgärder ska kunna genomföras snabbare, vilket efterfrågas av många kommuner.

Med detta, herr talman, vill jag avsluta mitt anförande. Jag vill tillönska talmannen och talmanspresidiet, kammarkansliet, MJU och mina kollegor i utskottet en god och trevlig sommar.

(Applåder)

Anf. 22 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Klimatfrågan är vår tids viktigaste fråga. Även om vi når målen i Parisavtalet och Sveriges klimatmål – dock känns det som att regeringen gör vad man kan för att målen ska missas – kommer vi att behöva anpassa våra samhällen till ett klimat i förändring. Alltför ofta är den mentala bilden att om vi bara når klimatmålen behöver vi inte göra något mer. Men det stämmer inte. Även 1,5 eller 2 graders uppvärmning kommer att påverka.

Klimatanpassningsåtgärder får såklart inte bli en åtgärd som ersätter utsläppsminskningar. Däremot behöver de prioriteras för att vi ska ha ett tryggt och välfungerande samhälle. Om det är något som covidpandemin har lärt oss är det att ha en god krisplanering. Vi måste rusta oss så att effekterna av sådana omfattande skeenden får så liten skadlig påverkan som möjligt. Vi vet att det i vissa områden inte längre går att försäkra sin byggnad. I Skåne har erosionen tagit hus. Risker för skred i Götaälvdalen ökar, och det var ren tur att ingen skadades vid det senaste stora raset i Stenungsund. Det finns stora områden i Sverige som MSB klassar som allvarliga riskområden i Jämtland, Mälardalen, Västsverige och Skåne.

Att planera för ett klimat i förändring måste göras redan nu eftersom det är betydligt mer kostnadseffektivt att förebygga än att reparera skador. Det handlar bland annat om att anpassa fastigheter för att skydda de boende mot extrema värmeböljor, att gator ska klara allt kraftigare skyfall, att kusterna ska säkras mot stigande havsnivåer och att skogar behöver skyddas mot bränder och ökade skadedjursangrepp.

Vi måste lägga särskild vikt vid att rusta samhällsviktiga funktioner såsom vattenförsörjning, avloppssystem, elsystem, vägar och järnvägar. Nya insektsangrepp av granbarkborre har också ökat de senaste åren, vilket bland annat beror på torra somrar. Det handlar om stora virkesbortfall. Virke och restprodukter från skogen behövs för att ersätta utsläppsintensiva material och fossila källor. Det har också gjort att kolsänkan i skogen inte längre ökar i den takt vi sett tidigare. Allt detta är klimateffekter som redan sker.

Vi har nu fått en uppdaterad nationell strategi för klimatanpassning. Det är bra. Det förtjänar regeringen beröm för. Det som saknas är verklig handling. Det är många fina ord men lite verkstad.

Men jag är inte den som bara klagar, utan jag tänker också leverera ett antal lösningar till regeringen. Här kommer därför tips och idéer, som regeringen gärna får ta med sig för att inkorporera i en ny uppdaterad version eller lägga fram i sin budgetproposition i höst.

Först och främst måste klimatanpassningen få tillräckliga resurser. Boverket har sammanställt en rad rapporter i en förstudie som konstaterar att det fram till 2100 kommer att behövas minst 100 miljarder för klimatanpassning. Det är 1,3 miljarder kronor per år, vilket betyder att regeringen för tillfället finansierar 7 procent av det väntade behovet.

Likt kärnavfallsfonden behöver vi hitta en finansieringslösning som kan trygga tillräckliga resurser både på kort och på lång sikt. Centerpartiet har föreslagit en klimatanpassningsfond som kan hjälpa till att finansiera saker i lokalsamhället, inte minst de va-system som jag tog upp i ett tidigare replikskifte. Där finns enorma renoveringsbehov, inte minst på landsbygden. Där finns många meter ledning per invånare.

Regeringen har ju i stället för att satsa skurit ned anslagen till MSB. Det är direkt oansvarigt. Man borde i stället tillsätta en utredning för att titta på ytterligare finansieringsmodeller. Det kan ju exempelvis vara klokt att flera kommuner hjälps åt att finansiera åtgärder uppströms i en kommun för att ge ökad effektivisering. Det är just fråga om de effektiva åtgärderna, som den nu frånvarande moderaten förespråkade, men då behöver också regelverken funka. Därför yrkar jag bifall till reservation 13 i betänkandet.

Regeringen borde också fundera över att nyttja våra tak bättre för dagvattenhantering. Taken på våra hus måste i högre grad användas för elproduktion, dagvattenhantering och ekosystemtjänster. Det kan handla om att bygga fler gröna tak som kan bidra till att ta emot större regnmängder. Sådana klimatanpassningar är samhällsekonomiskt smarta och bör, precis som minskade utsläpp, vara möjligt att söka stöd för.

Man borde anpassa regelverken för att underlätta lantbrukets klimatanpassning. Tyvärr ser vi att stelbenta regler stoppar åtgärderna inom lantbruket. Det handlar bland annat om regler för vattenuttag och biotopskydd, som i bland annat stenmurstäta områden omöjliggör rationell bevattning.

Avsaknaden av konkreta förslag i avsnittet om jordbruk i den nationella strategin är talande, speciellt när det nästan inte alls handlar om att hantera torka utan bara om tillfälligt stora regnmängder.

Regeringen borde också inkludera klimatanpassning i det befintliga klimatpolitiska ramverket samt klimatlagen. Att förebygga utsläpp är alltid av högsta prioritet, men arbetet med att minska utsläppen och att anpassa samhället måste också hänga ihop. På så sätt får klimatanpassningsfrågan större politisk vikt och prioritet, och arbetet kan löpande utvärderas av Klimatpolitiska rådet.

Jag vill också skicka med till regeringen att öka insatserna för forskning, samordning och utvärdering av arbetet med klimatanpassning, och då blir det mer samhällsekonomiskt effektivt och snabbare. Titta gärna på andra länder som redan drabbats hårdare än oss. Vi är skonade jämfört med många andra.

Det finns helt enkelt en stor mängd åtgärder som hade kunnat finnas med i regeringens handlingsplan, men de saknas. Det är ju tyvärr en genomgående trend i regeringens arbete på klimatområdet. Det är många fina ord, mycket snack och alldeles för lite verkstad. Med tanke på att regeringen ökar utsläppen borde man satsa ännu mer på klimatanpassning. Vi ser en värld som kommer att bli varmare på grund av regeringens politik. I stället minskar anslagen och arbetet stannar upp.

Detta är farligt och direkt oansvarigt, och det kommer att drabba allt från lantbrukare till villaägare negativt. Det duger inte.

Mitt råd till regeringen är att komplettera handlingsplanen omgående innan det är för sent.

(Applåder)

Anf. 23 HELENA GELLERMAN (L):

Herr talman! I dag debatterar vi betänkandet MJU18 *Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning*.

Översvämningar, höga temperaturer, osäker tillgång på vatten, ras, skred och erosion, torka och bränder, ökad mängd skadedjur, sjukdomar och invasiva arter, effekter på biologisk mångfald, hot mot trygg energi och livsmedelsförsörjning, påverkan på förutsättningarna för finans- och försäkringsbranschen och globala effekter som påverkar handel, livsmedelsproduktion, immigration, internationella relationer och säkra livsmiljöer – det är vad regeringen ser som utmaningar som behöver hanteras på grund av de globala klimateffekterna, herr talman.

Det ligger inte i framtiden. Alla saker jag nämnde har redan inträffat. Mot den bakgrunden är det lätt att förstå att detta har fått och i allt högre grad kommer att få konsekvenser för individer, näringsliv, infrastruktur och viktiga samhällsfunktioner.

Klimatförändringarnas effekter skapar nya förutsättningar för hela samhällsutvecklingen. Och Sveriges sårbarhet har ökat, då arbetet med åtgärder för att minska naturkatastrofernas påverkan på samhället hittills har gått för långsamt.

Herr talman! Det viktigaste vi kan göra för klimatet är att minska våra utsläpp och ställa om från fossilt till fossilfritt. Regeringen visar, som första regering, med vår klimatpolitik vägen för att nå klimatmålet 2045. Samtidigt måste vi arbeta med det globala klimatets effekter på Sverige. Grunden där är inte minst omläggningen av energipolitiken med alla kraftslag, inklusive kärnkraft.

Regeringen har nu uppdaterat klimatanpassningsstrategin och tagit fram en handlingsplan för vad som behöver göras de närmaste fem åren. Nu behövs samarbete och konkreta åtgärder på alla nivåer för att vi ska kunna skydda våra samhällen.

Målet med klimatanpassningen är ett samhälle som fungerar i ett förändrat klimat. Klimatanpassning ska inte vara något man gör så där vid sidan av, utan det måste integreras i arbetet när vi utvecklar våra samhällen. Men vi är inte där än, och det krävs många steg innan klimatanpassning är en naturlig del av våra verksamheter.

Klimatanpassning är dyrt, framför allt om det inte finns inbyggt i utvecklingen från början. Åtgärder för klimatanpassning behöver utgå från ett helhetsperspektiv, göras i samverkan mellan berörda aktörer och vara kostnadseffektiva. Ett fokus för den här regeringen är att skapa förutsättningar för att genomföra konkreta klimatanpassningsåtgärder. För att åstadkomma det behöver vi öka kunskaperna om klimatriskerna, ta bort regelhinder och utveckla ansvars- och finansieringsmodeller.

Herr talman! Arbetet med klimatanpassning och kris- och försörjningsberedskap är tätt sammankopplade, och de behöver samordnas i ännu högre grad. Krisberedskap stärks av att till exempel infrastruktur och vattenförsörjning är robusta, även i ett förändrat klimat. Samtidigt ökar klimatförändringarna behovet av att se över landets redan stora underhållsskuld, som vi hört om tidigare i debatten, av våra vatten-, avlopps- och dagvattensystem.

Jag har själv sett hur 90 millimeter lokalt regn på en och en halv timme på vår gata inte kunde sväljas av dagvattensystemet. Det resulterade i att samtliga villor på andra sidan gatan fick 50 centimeter vatten i sina källare, trots grannarnas försök att bygga vallar. Foton, släktminnen och källare blev förstörda.

Jag tar upp händelsen för att peka på att en händelse som var väldigt tuff för de drabbade villaägarna knappt hamnade i tidningarna, jämfört med de stora översvämningarna. Men det är den typen av händelser som kommunerna behöver ta höjd för redan i dag.

Herr talman! Kommuner och fastighetsägare har en central roll i klimatanpassningsarbetet, eftersom effekterna av en naturkatastrof är lokala och kommunerna har monopolet när det gäller detaljplaner.

Hur kan samverkan se ut? Vem ansvarar? Vad hindrar samverkan? Och vem betalar? Regeringen har tillsatt en särskild utredare som ska titta på just de frågorna. Vem ansvarar för åtgärder som behöver göras på mark som kommunen inte har rådighet över? Vilka möjliga finansieringsmodeller finns för att långsiktigt fördela kostnaderna mellan dem som tjänar på åtgärderna? Utredningen ska vara klar i april nästa år. Målet för regeringen är att kunna föreslå åtgärder under den här mandatperioden.

Samtidigt sker mycket arbete på statlig nivå, i våra 30 myndigheter och våra länsstyrelser. Det handlar om underlag och vägledningar för beslutsfattare men också om samverkan och finansiering av åtgärder som är omfattande och kräver långsiktighet. SMHI ansvarar för ett nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning. Och SGI har en central roll för att minska riskerna för ras, skred och erosion. Det är två exempel. Och i vissa fall finns statsbidrag för åtgärder mot översvämningar, ras, skred och erosion, till exempel längs Göta älv. De hanteras av SGI och MSB.

Även om en hel del görs i dag måste vi öka takten och utveckla det statliga arbetet. En viktig del är att veta hur nuvarande arbete går och vad som är effektivt. SMHI och Naturvårdsverket ska därför i februari nästa år föreslå ett nationellt system för uppföljning och utvärdering av nuvarande klimatanpassningsarbete.

Nationella expertrådet för klimatanpassning har fått i uppdrag att ta fram en uppdaterad nationell klimat- och sårbarhetsanalys. Den ska identifiera klimatrelaterade risker som Sverige behöver hantera inom olika sektorer och geografiska områden.

Dessa två uppdrag kommer att underlätta för regeringen att bedöma när staten ska samordna insatser eller bidra med finansiering av anpassningsåtgärder. Regeringen tänker också analysera om det bör tas fram nationella riktlinjer för val av klimatscenarier och riskbedömning. Men här krävs en noggrann översyn, och de måste innehålla ett stort mått av flexibilitet.

Klimatförändringarna påverkar inte minst nederbörden i Sverige. Regeringen har därför lagt en rad utredningar och uppdrag som fokuserar på hanteringen av för mycket eller för lite vatten och på kvaliteten på vattnet. Det gäller vattenförsörjning, avlopps- och dagvatten, vattenbalanser och grundvattenuttag, bland annat för att förstå vattnets vägar vid en översvämning.

Regeringen har också gjort stora satsningar på återvätning av utdikade våtmarker. Det är speciellt viktigt för att ta hand om klimateffekterna men även för vattenkvaliteten och den biologiska mångfalden.

Liberalerna ser att det är kommuner, näringsliv och fastighetsägare som har en avgörande roll för att klimatanpassa samhället och naturmiljön. Det kräver samverkan, kunskap och långsiktiga beslut.

Statens uppgift är att skapa förutsättningar för detta, riva hinder och vid större åtgärder bidra med statliga resurser.

Herr talman! Med de orden yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner. Jag önskar ledamöterna en trevlig och glad midsommar.

(Applåder)

Anf. 24 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Vi har i dag en debatt om regeringens skrivelse om nationell strategi för klimatanpassning. I anförandet nämndes dock kärnkraft. Därför vill jag ställa en fråga om det.

Regeringen har gått vidare med en omläggning av energipolitiken med ett fokus på att bygga ny kärnkraft utan att ha analyserat effekterna på klimatomställningen av denna omläggning. Samtidigt menar nationalekonomer att ett ensidigt fokus på utbyggnad av ny kärnkraft riskerar att försena elektrifieringen och öka elpriserna på medellång sikt och därmed förhåla klimatomställningen. En rapport från Chalmers lyfter samma sak: att ett ensidigt fokus på ny kärnkraft riskerar att försena elektrifieringen och att investeringar i el i närtid kan utebli.

Därför är min fråga: Varför har Liberalerna och regeringen valt att gå vidare med en omläggning av energipolitiken där fokus är ny kärnkraft utan att analysera effekterna på klimatomställningen av denna omläggning?

Anf. 25 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr talman! Jag tackar Elin Söderberg för frågan. Energisystemet är en av mina hjärtefrågor. Tittar vi på vad som har hänt de senaste åren ser vi att den förra regeringen lade ned ett antal kärnkraftverk, vilket är grundorsaken till att mitt hemområde har jätteproblem med att få fram tillräckligt med el. Vi talar framför allt om nedläggningen av Ringhals 1 och 2. Det har gjort att hela Västsverige och bränsleförsörjningen för Sverige har fått jättestora problem. Om vi haft kvar dem skulle hela Sverige ha haft ett betydligt lägre elpris i dag.

Det här är saker som den nuvarande regeringen har behövt ta hand om. Det är tankeväckande, eller oroväckande, att dessa nedläggningar gjordes utan att man tittade på vad som krävs i ett elsystem för att det ska vara säkert och planerbart och kunna leverera el till företag och invånarna där det behövs och när det behövs. Nu försöker regeringen reparera detta.

För att ett elsystem ska fungera behövs planerbar elenergi. Alla här i kammaren vet att vi behöver dubblera mängden el om vi ska klara klimatomställningen. Att vi har mer el är själva grundfundamentet, annars kan vi inte ställa om.

Om vi ska åstadkomma en dubbling innebär det att vattenkraften som i dag står för 50 procent bara kommer att stå för 25 procent i framtiden. Hur ska vi säkra elproduktionen om den är väderberoende till 75 procent?

Anf. 26 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Ja, vi har en situation med effektbrist i södra Sverige. Där krävs en kraftfull utbyggnad av elproduktion i närtid samt en utbyggnad av elnäten för att vi ska kunna hantera effektbristen.

Ledamoten talar i sitt svar om hur det hade varit om vi hade haft kvar kärnkraften. Men vi står inte inför valet mellan att vara där vi är nu och att den kärnkraft som redan har lagts ned ska finnas kvar. Frågan är i stället vad vi gör framöver.

Framöver behöver vi ett elsystem som är säkert och robust, och vi behöver möta effektbristen. Därför är det helt centralt att vi bygger ut elproduktionen kraftigt i närtid, och Miljöpartiet har lagt fram tydliga förslag för att göra detta. Vi har dessutom skarpa planeringsmål långt tidigare än vad nuvarande regering har.

För att elsystemet ska vara robust behöver det också klimatanpassas. Min nästa fråga till ledamoten handlar därför om hur hon ser på de klimatrelaterade riskerna för elsystemet om man väljer att gå vidare med en utbyggnad av ny kärnkraft. Har regeringen analyserat effekterna av klimatförändringen på elsystemet?

I exempelvis Frankrike har kärnkraftverk behövt stå stilla till följd av att temperaturen i havet har varit så hög att man inte har kunnat använda kylsystemen. Klimatförändringarna försätter oss i helt nya risker. Därför ser jag det som otroligt viktigt att man gör en konsekvensanalys utifrån klimatrelaterade risker när man går vidare med energipolitiken.

Vi har sett att regeringen inte har gjort någon konsekvensanalys när det gäller effekterna av omläggningen av energipolitiken för klimatomställningen. Nu är frågan om man kommer att göra en konsekvensanalys av klimatrelaterade risker för elsystemet.

Anf. 27 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr talman! Det är ganska fascinerande att Elin Söderberg nu står i talarstolen och ber regeringen att titta på effekterna av omläggningen av energipolitiken. Jag undrar var den analysen fanns när den förra regeringen – med Socialdemokraterna och Miljöpartiet – lade ned fyra kärnkraftverk.

Javisst, vi ska titta framåt. Det är det enda sätt som regeringen kan jobba på. Men jag måste ändå få ställa en motfråga: Var fanns effektanalysen från den förra regeringen när man lade ned fyra kärnkraftverk, något som förstörde Sveriges energiproduktion? Detta är alla överens om.

Den nuvarande regeringen är positiv till alla kraftslag. Men som jag nämnde tidigare måste vi bygga mer planerbar energi för att klara elproduktionen och klimatomställningen framöver. Liberalerna vill inte bygga ut älvarna. Vattenkraften kan förstås effektiviseras, men eftersom vi inte vill bygga ut älvarna mer måste vi titta på annan planerbar energi. Där är det i dag kärnkraft som gäller.

Vi behöver nu titta på hur vi snabbt kan öka detta. Men samtidigt måste vi, som ledamoten säger, se hur vi snabbt kan få mer energi till 2030. För att klara effekterna av de väderberoende energislagen jobbas det nu med energilager. Regeringen har dessutom fattat beslut om att öka den havsbaserade vindkraften betydligt mer än vad den förra regeringen gjorde.

Anf. 28 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Herr talman! Jag tackar riksdagsledamoten Gellerman för ett anförande som till stora delar innehöll politik som vi socialdemokrater kan hålla med om och ställa upp på. Det gäller inte minst det som handlade om vikten av att titta framåt i fråga om samordningsmodeller och finansieringsmodeller för att klara av att ställa om och klimatanpassa samhället.

Många kommuner ställs inför väldigt stora utmaningar. Det finns en underhållsskuld i va-systemen. Det finns även en utmaning i och med att det kommer att bli fler skyfall framöver; det vet vi. Vi har redan drabbats många gånger. Vi fick ju höra riksdagsledamoten Gellermans levande beskrivning av hur detta även har drabbat hennes grannar. Allt detta är viktigt, och vi behöver jobba gemensamt här.

När det handlar om klimatanpassning är en viktig del att se till att stoppa den globala upphettningen, som om den bara fortsätter kommer att göra situationen än värre.

Redan för sex år sedan, 2018, pekade FN:s klimatpanel på att inte ens Manhattan, ett av världens rikaste områden, skulle klara att klimatanpassa sig om man startade redan då, på grund av den havsnivåhöjning som man står inför och de regnmängder som kommer. Sedan vill jag höra från riksdagsledamoten Gellerman hur hon bedömer den politik som regeringen för just nu i detta avseende. Genom den SD-understödda borgerliga regeringen ökar ju faktiskt utsläppen för första gången.

Anf. 29 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Det gläder mig att vi delar uppfattning om så mycket av det som regeringen gör nu. Som någon sa tidigare i debatten: När det gäller klimatanpassning är det en större samsyn på vilka saker som behöver göras framöver.

Det ställdes en fråga som gällde regeringens politik på klimatområdet. Med den klimatpolitik som den förra regeringen förde blev det väldigt otydligt om vi skulle nå 2045-målen.

Som jag nämnde i mitt huvudanförande gör vi nu en omläggning, framför allt av energipolitiken. Därmed lägger vi grunden för att nå 2045-målen. Även de som har tittat på regeringens klimathandlingsplan har sagt att det här är den plan som ligger närmast när det handlar om att nå 2045-målen.

Samtidigt måste vi vidta åtgärder som gör att vi får mer energi här och nu, minskar utsläppen i dag och klarar att få till stånd företagsetableringar. I Västsverige har vi en samordnare som på ett möte sa: I dag fick jag besked om att ett företag som skulle ha gett tusen arbeten inte kommer att förlägga sin produktion hit eftersom det inte finns tilldelbar el.

Framöver behöver vi satsa mer på elenergi. Jag nämnde vindkraft. Alla kraftslag ska kunna hålla, framför allt kanske vindkraft tillsammans med batterier. Vi behöver också satsa på gasturbiner.

Anf. 30 JYTTE GUTELAND (S) replik:

Herr talman! Jag tackar riksdagsledamoten Gellerman för den beskrivningen. Socialdemokraterna delar övertygelsen att vi behöver elektrifiera för att klara omställningen. Där kan vi stå på en gemensam grund i väldigt mycket. Det blir något av att slå in öppna dörrar att ta den debatten.

Vi ser dock att regeringen nu ökar utsläppen i stället för att reducera dem. Enligt beräkningar hamnar man någonstans vid 5,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter i ökning. Det riskerar att leda till att vi inte klarar 2030-målen. I själva verket är det många myndigheter som nu säger att vi inte gör det.

Här är det svårt att förstå regeringens retorik, som riksdagsledamoten har snappat upp. Regeringen beskriver det som att man står i en bättre situation om man ökar utsläppen mer fram till 2030. Det är ju inte så att myndigheterna håller med om det. För att klara klimatneutralitet till 2045 gäller det att hela tiden vara på rätt väg. Annars kommer svenska folket att få se chockhöjningar vid pump eller få enormt svåra omställningar på kort tid.

Jag talade för några år sedan med Volvos vd, som beskrev hur viktig elektrifieringen är för Volvo. Från detta stora företags sida beskrev man också hur viktigt det är att vi har tydliga målsättningar; annars riskerar de små underleverantörerna att gå i stöpet. Det finns risk för ett "blodbad" för de små företagen därför att de inte får tid att ställa om.

Därför är det obegripligt att den här regeringen, med en liberal klimatminister i spetsen, saktar ned på farten. Vi behöver hålla en tydlig målbild för hela samhället.

Anf. 31 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr talman! Det som ledamoten Guteland pratar om handlar väldigt mycket om reduktionsplikten. Jag satt själv med och förhandlade om reduktionsplikten. Till de farhågor som jag tog upp hörde att man genom att lägga alla ägg i en enda korg gällande reduktionsplikten för att klara klimatmålen skulle få otroligt mycket högre priser vid pump. Man tog inte hänsyn till om vi kommer att kunna producera tillräckligt med biobränslen för att uppfylla reduktionsplikten. Riksrevisionen sa att det var ett helt

ohållbart sätt att nå klimatmålen i och med att man inte gjorde den här konsekvensanalysen.

Den här regeringen bedriver en politik som det finns ett stöd för i svenska samhället. Vi måste ha ett sätt som gör att till exempel landsbygden har möjlighet att ställa om. Där är man beroende av bilen.

Vi i Liberalerna ville inte sänka reduktionsplikten så mycket. Men vi tyckte absolut att det mål som man hade för 2030 var alldeles för högt. Det skulle ha drabbat oss genom otroligt höga bränslepriser, och det hade slagit mot landsbygden.

Vad den här regeringen gör nu är att titta på vad det är för viktiga saker som vi behöver göra framöver för att på ett hållbart sätt kunna ta oss till 2045 och dessutom kunna nå 2030-målen. För Liberalernas del tycker vi att det är otroligt viktigt att bygga upp en begagnatmarknad för elbilar, så att alla människor kan vara med i den här omställningen. Hur ska vi kunna få ut fler elbilar och samtidigt mer elektrobränsle och biobränsle till sjöfarten och flyget? Det hör till de saker som vi nu tittar på.

Anf. 32 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Jag tänkte hålla mig till klimatanpassning, vilket är det vi debatterar. Energisystemet finns det mycket att säga om, regeringens utsläppsökningar likaså. Men det jag tar fasta på från tidigare replikskiften är att Helena Gellerman talar sig varm om att landsbygden ska ha möjlighet att ställa om. Det gäller ju också när det kommer till klimatanpassning.

Här ser vi att vi har stora utmaningar när det gäller va-näten, vilket jag har lyft fram tidigare. Enligt Svenskt Vatten behövs det årligen 16 miljarder kronor. Man behöver öka investeringstakten och även öka de summor som man tar ut. Samtidigt ser vi vilka kostnader det medför. Som exempel kan vi ta Gävle, där man haft dubbla översvämningar. Nu har försäkringsbolag krav om 1,2 miljarder på Gästrike Vatten. Då ska vi vara glada att Gävle ändå är en hyfsat stor kommun. Många andra har haft betydligt svårare att hantera det här.

Min fråga till Liberalerna och framför allt till regeringen, som Helena Gellerman indirekt företräder som liberalpartist i riksdagen, är: Vad tänker regeringen göra för att hantera de enorma reinvesterings- och dimensioneringsbehov som vi ser i va-systemen, inte minst i glesbefolkade kommuner?

Anf. 33 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr talman! Jag tackar Rickard Nordin så jättemycket för frågan. Som jag tog upp i mitt huvudanförande ser vi att den stora underhållsskulden kommer att förvärras. Den kommer att accentueras ännu mer av de klimatförändringar som vi ser framöver.

När det gäller de riktigt stora översvämningar som skett – ledamoten tog upp Gävle – har vi gett rådet i uppdrag att ta fram en klimat- och sårbarhetsanalys som ska kunna ligga till grund för bedömningar av vad det är för geografiska områden och sektorer som vi behöver fokusera på. Där utgår jag från att va-nät är en av de saker som man kommer att lyfta fram. Det kommer att ligga till grund för regeringens bedömning av var vi behöver göra mer insatser.

När det gäller vatten och avlopp ligger ansvaret på kommunerna. Ja, det behövs 16 miljarder per år, men på Rickard Nordin låter det ungefär som att det där är pengar som staten ska skjuta till. Det är ju faktiskt så att kommunerna själva måste ta det här ansvaret. Jag har själv varit med och lagt fram tolv kommunbudgetar i Lerums kommun. Man lägger underhållsinvesteringar och nyinvesteringar i investeringsbudgeten, men både amorteringar och räntor läggs ju i driftsbudgeten och kan läggas ut som avgifter på skattekollektivet. Huvudansvaret för att vidta de här åtgärderna ligger fortfarande på kommunerna.

Anf. 34 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Det är inga glada besked man får från Helena Gellerman och regeringen om man är en landsbygdskommun med ett dåligt va-nät. Det Helena Gellerman säger är: Skyll er själva! Ansvaret ligger på kommunerna. Ni får hantera det på egen hand – kosta vad det kosta vill!

Vad det här innebär är att medborgarna kommer att få betala betydligt högre va-avgifter. Säg det till dem: Detta får ni ta på egen hand!

Det bästa man kan åstadkomma är en analys av vad vi behöver fokusera på. Men att vi behöver fokusera på va-näten vet ju alla redan. Det behöver inte analyseras mer.

Det finns ett antal saker som efterfrågas och som skulle göra skillnad på nationell nivå. Centerpartiet vill ha en klimatanpassningsfond. Men om regeringen inte vill satsa några som helst pengar på det området finns det ganska många andra saker som också skulle kunna göra väsentlig skillnad.

Man skulle exempelvis kunna ändra i vattentjänstlagen så att kommunen kan ta ut en högre va-taxa. Man kan ha ett jämnare uttag över tid och också för framtida investeringar. Det får man inte i dag. Det handlar om lagstiftning, och det ansvaret ligger inte på kommunerna. Det ansvaret ligger på regeringen, och den tar inte sitt ansvar.

Vi kan ekodesigna vattenprodukter i betydligt högre grad, på samma sätt som vi har effektiviserat bort glödlampan och dåliga kylskåp. Det finns jättemånga produkter som i dag som slösar alldeles för mycket vatten som vi också skulle kunna effektivisera bort. Det borde regeringen driva. Det är på EU-nivå eller på nationell nivå. Det ligger inte på det kommunala ansvaret. Varför gör regeringen ingenting där?

Dessutom har vi ett fantastiskt grönt avdrag som regeringen har fortsatt att stötta, och som Centerpartiet föreslog och införde tillsammans med partierna i januariavtalet. Där skulle man kunna lägga in vattenbesparingsåtgärder. Det ger både klimateffekter och energieffekter.

Varför gör regeringen ingenting där? Det ligger inte på det kommunala ansvaret. När ska regeringen ta sitt ansvar i de frågor som faktiskt ligger på regeringens bord för att underlätta för kommunerna och inte minst för de glesbefolkade kommunerna, Helena Gellerman?

Anf. 35 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr talman! Jag är väldigt glad för engagemanget för va-skulden vi har. Det gäller inte bara ute i landsbygden utan även i våra städer. Där kanske det finns fler människor att lägga ut avgifterna på. Huvudfokus ska kanske vara på landsbygd och glesbygd.

Det är precis de sakerna som vi har gett ett uppdrag till rådet att titta på. Var är sårbarhetsanalysen? Vad är det för ökade klimatproblem som kommer för va-systemet och dagvattensystemet?

Jag tog upp det i mitt anförande. Jag har själv sett hur dagvattensystemet inte har fungerat. Man gör åtgärder. Vi lämnar inte kommunerna i sticket. Men det vanliga underhållet måste kommunerna ta ett ansvar för.

Man har inte tittat på det på lång sikt. Ledamoten säger att man inte vågar gå ut till medborgarna och tala om ökade va-avgifter. Det är precis det som jag har gjort i Lerums kommun.

För att vi ska klara framtida hundraårsregn och så vidare har vi gått ut och sagt det i talarstolen i kommunfullmäktige och i debattartiklar. Vi måste öka utbyggnaden av och nyinvesteringarna i vatten och avlopp för att kunna klara det.

Man måste som politiker kunna stå upp för detta och förklara. Vi har fått mandat att fortsätta att förändra va-anläggningar. Sedan finns det kommuner som behöver stöd. Det är någonting som regeringen behöver titta på framöver.

Anf. 36 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Vi debatterar i dag regeringens skrivelse om nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning. Vi gör det i ett läge där vi befinner oss i en global uppvärmning och där 2023 har varit det varmaste året som hittills uppmätts.

Vi överskred i höstas för första gången en ökning med två grader över temperaturen under förindustriell tid. Vi ser konsekvenser här i Sverige och globalt med kraftigare skyfall, översvämningar, torka som drabbar skördar och värmeböljor som skördar människoliv.

Konsekvenserna här i Sverige är både direkta och indirekta med översvämningar i Åre och Gävle och med torka som gör att våra bönder inte kan skörda sina skördar.

Det får också konsekvenser för vår infrastruktur och indirekta effekter här i Sverige när klimatrelaterade risker och extremväder i andra länder påverkar till exempel handelskedjor och leverantörskedjor. Det drabbar våra svenska företag. Det finns klimateffekter som försämrar det säkerhetspolitiska läget och som ger indirekta effekter här i Sverige.

Detta är ett läge som kräver ansvarstagande och ledarskap. Men den svenska regeringen har dåligt track record på det området. Det syns inte minst när det gäller politiken för minskad klimatpåverkan. Där har man ständigt talat om en effektiv och ambitiös klimatpolitik. Men i stället gör man reform efter reform som kraftigt ökar utsläppen av växthusgaser.

Nationella expertrådet för klimatanpassning har inför strategin sagt att man vill se ett transformativt perspektiv som konkret stärker incitamenten för klimatanpassning. Nationella expertrådet talar om krafttag på bred front.

Vad återfinns då i den skrivelse om strategi som regeringen har lagt fram? Till att börja med är det en skrivelse och inte en proposition. Den innehåller därmed inte några konkreta förslag för oss i riksdagen att ta ställning till. Den levereras också kraftigt försenad.

Strategin säger en sak samtidigt som regeringen gör det motsatta. I strategin lyfts fram att länsstyrelsernas arbete för klimatanpassning är oerhört

viktigt och måste fortsätta. Strategin lyfter också fram vikten av information och att vi har kunskap om läget.

Samtidigt har regeringen valt att avveckla medel till MSB och länsstyrelserna. Det handlar om konkreta anslag som gått till kunskapsuppbyggnad från MSB och konkreta anslag som gått till länsstyrelsernas samordningsarbete när det gäller klimatanpassning. Dem har regeringen aktivt avvecklat och strukit ur budgeten i budgetpropositionen för 2024.

Strategin nämner också målet att vi behöver resilienta ekosystem. Samtidigt har regeringen motarbetat naturrestaurering och sänkt anslagen för skydd av natur och naturvård. I strategin är också ansvarstagandet högst oklart.

I strategin nämns ofta kommunernas ansvar och det ansvar som fastighetsägarna ska ta. Men det står väldigt lite om vad regeringen tänker att staten har för ansvar för att vi tillsammans ska kunna anpassa hela Sverige och rusta hela vårt land mot de klimatkonsekvenser som sker nu och de värre som kommer framöver.

Det finns saker i skrivelsen som jag gärna välkomnar, som att kostnader för klimatrisker ska föras in i budgetpropositionen framöver. Men mot bakgrund av regeringens track record tror jag det först när jag ser det.

Från Miljöpartiets sida har vi lagt fram flera konkreta förslag när det gäller klimatanpassning både i följdmotionen till denna skrivelse och tidigare här i Sveriges riksdag. Det handlar om konkreta åtgärder för att rusta Sverige för ett förändrat klimat när det gäller infrastruktur, jordbruk, vattenförsörjning och mycket annat och också om konkreta resursförstärkningar i våra budgetmotioner.

Jag anser att regeringen skyndsamt måste återkomma till riksdagen med en proposition om klimatanpassning med både strategi och handlingsplan. Det gäller också att man levererar på det som Nationella expertrådet för klimatanpassning efterfrågar. Jag yrkar därför bifall till reservation 3.

Anf. 37 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Jag blir väldigt glad när jag hör att det första som Miljöpartiet lyfter fram är risken för torka och uteblivna skördar för lantbruket. Det är helt avgörande. Inom jordbruket vilar väldigt mycket ansvar på den enskilda lantbrukaren när det kommer till just klimatanpassning.

Det är samtidigt kostsamma åtgärder. De pressar en redan hårt ansatt bransch. Det behövs investeringar i anläggningar för bevattning för att klara torkan som kan bidra till säkrare och jämnare vattentillgång under växstsäsongen. De har såklart också andra miljöfördelar.

Vi gör samtidigt en miljöprövning som snarare vill riva ut dammar. Det handlar inte bara om vattenkraften. Man är väldigt orolig för många bevattningsdammar som finns över hela landet. Vi behöver anpassa regelverken för att underlätta lantbrukets klimatanpassning.

Vi ser hur stelbenta regelverk stoppar de anpassningsåtgärder som finns. Det handlar bland annat om dammarna men kanske framför allt om biotopskydd kring olika vattenuttag. Inte minst i stenmurståta områden, som hemma hos mig i Småland, omöjliggör biotopskyddet en rationell bevattning för att klara torka och livsmedelsförsörjning i tider av lite tuffare klimat.

Min fråga till Miljöpartiet är: Om man på riktigt vill hjälpa lantbruket mot torka och säkra livsmedelsförsörjningen, är man då beredd att se över den lagstiftning som faktiskt hindrar detta i dag?

Anf. 38 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Från Miljöpartiets sida ser vi att livsmedelsproduktionen i Sverige behöver öka mycket kraftigt och att det behöver ske samtidigt som vi rustar oss för ett förändrat klimat. I Sverige kommer vi att få en förlängd växtsäsong, samtidigt som vi ser en ökad risk för torka och kraftiga skyfall som skapar helt nya förutsättningar för lantbruket. Även när det gäller insektsangrepp eller sjukdomar hos djur behöver vi anpassa oss utifrån nya förutsättningar.

I och med att vi har en omvärld där livsmedelsproduktionen kan drabbas ännu mycket allvarligare än Sveriges är en del av vår krisberedskap och en del av vår klimatanpassning, men också en del av att vi ska ha en god livsmedelsförsörjning och en levande landsbygd, att vi behöver öka livsmedelsproduktionen i Sverige. Vi har också flera förslag för att göra det.

Det jag ställer mig frågande till i Rickard Nordins fråga är att han till exempel nämner biotopskyddet. Som Miljöpartiet ser det behöver vi för att kunna klimatanpassa oss ordentligt robusta ekosystem som kan hjälpa oss i klimatanpassningsarbetet. Vi behöver även anpassa lantbruket så att vi inte är lika sårbara när det till exempel gäller kraftiga skyfall eller torka. Båda dessa saker behöver också göras samtidigt.

Det är den inriktningen vi i Miljöpartiet har när vi utvecklar vår politik för att säkerställa anpassning, både när det gäller stärkt biologisk mångfald och robusta ekosystem och de klimatanpassningstjänster vi får därifrån och när det gäller anpassning av lantbruket.

Därför blir min fråga tillbaka om Rickard Nordin anser att man bör sänka eller försämra arbetet när det gäller biologisk mångfald och skydd av natur för att kunna vidta åtgärder för lantbruket.

Anf. 39 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Elin Söderberg hemfaller nu åt precis det regeringen gör i sin strategi. Det är många fina ord. Det är en rimlig problembild och bra målsättningar om ökad livsmedelsproduktion och klimatanpassning. Men det finns inte ett enda konkret förslag.

Det är detta som är det stora problemet. Det är lätt att säga de här fina orden och bra sakerna, men man föreslår ju ingenting.

Det är självklart att vi ska ha robusta ekosystem. Men i dag har vi alltså ett biotopskydd som säger att om du lägger fem stenar på samma plats i ett år får de sedan inte flyttas. Det är knappast de fem stenarna som ger ett robust ekosystem. Däremot blir den här typen av stenansamlingar till hinder. Kom hem till mig i Småland och plocka lite sten, så får du se hur det ser ut på åkrarna! Man måste lägga stenarna någonstans. De försvinner inte i tomma intet. Och har du lagt dem på ett ställe i ett år får du sedan inte flytta på dem. Då sitter du fast.

Detta är ett stelbent regelverk som gör att man inte kan ha en rationell bevattning och ett rationellt jordbruk för att öka livsmedelsproduktionen, för att trygga de behov vi har och för krisberedskapen. Vi vet ju också att

andra länder kommer att minska sin livsmedelsproduktion på grund av klimatförändringarna.

Jag föreslog att vi skulle se över dessa lagstiftningar, både kring hur vi hanterar dammar och kring biotopskyddet när det gäller de här absurda situationerna, för att få möjlighet till en rationell bevattnings. Det är tydliga, konkreta förslag. Jag frågade om man i Miljöpartiet var beredd att se över dem. Jag fick inte några svar tillbaka. Jag fick framför allt inga besked om andra konkreta åtgärder för att lösa detta.

Nu, Elin Söderberg, får du chansen igen. Vad vill Miljöpartiet göra för att säkra bevattningsen, en fråga som man ju lyfter fram? Ledamoten inledde hela sitt anförande just med att torka och uteblivna skördar är ett hot mot lantbruket. Vad vill man då göra för att förbättra detta?

Anf. 40 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Tack, Rickard Nordin, för frågorna!

När det gäller jordbrukspolitiken förhandlade vi i Miljöpartiet när vi satt i regering för att säkerställa att klimatanpassningen i den implementering av CAP, EU:s jordbrukspolitik, som vi nu har framför oss särskilt skulle lyftas fram i den nationella finansieringen inom ramen för CAP, just eftersom vi ser detta som en central del för att öka livsmedelsproduktionen här i Sverige. Det fanns flera konkreta åtgärder i de reformer vi lade fram när vi satt i regering som handlade om klimatanpassning och stärkt biologisk mångfald kopplat till jordbruket, men också åtgärder för minskad klimatpåverkan inom jordbruket.

Nu har vi ett arbete framför oss i EU med en ny CAP. Där har klimat och klimatanpassning varit en tydligt prioriterad fråga för oss i Miljöpartiet, och vi kommer givetvis att driva den framåt.

Anf. 41 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! När jag gick ut gymnasiet på 1990-talet var vi många som just vid denna tid satt och drömde om en solsemester till Spanien eller Grekland – kanske någon vecka under sommaren för att sola, bada och ligga på stranden. Själva målet för solsemesteren var att få lite värme och lite sol.

I dag är man inte lika sugen på att boka en resa till Grekland under sommaren. De senaste veckorna har den pågående värmeböljan i just Grekland drabbat landet mycket hårt. Det har blivit varmare än 40 grader i flera delar av landet. På Kreta blev det till exempel i förra veckan 44 grader varmt. Skolor, butiker och många turistattraktioner håller stängt över hela Grekland just nu.

Förutom att grekerna själva har drabbats mycket hårt har flera turister hittats döda i värmen. Mest känd är väl den brittiska kostprofilen Michael Mosley, som hittades död på den grekiska ön Syme i förra veckan.

Grekland är ett av de europeiska länder som hittills drabbats hårdast av klimatförändringarna. Anledningen till att jag pratar om detta är inte att jag vill varna för att åka till Grekland utan att jag vill understryka att klimatet har förändrats mycket fort i Europa på 30 år. Vi ser nu tyvärr också att det kan förändras mycket snabbare framöver.

Det är såklart inte bara värmen vi har att hantera framöver utan också vattnet – för lite vatten när det är varmt och torrt och översvämningar när regnet väl kommer.

Under de kraftiga översvämningar som drabbade Tyskland för några veckor sedan dog bland annat två brandmän ur räddningsstyrkan, och en kvinna drunknade i sin källare. Rapporteringen om de tyska översvämningarna försvann till stor del i all EU-valrörelse, men att Europas länder numera drabbas av katastrofala översvämningar är inte heller några nyheter längre. Det händer lite då och då.

Även många kommuner i Sverige drabbas när skyfallen slår till. Jag behöver inte heller stå här och räkna upp alla de skogsbränder, ras och översvämningar som vi har sett i landet under de senaste åren.

På sikt kommer vattenfrågan också mer och mer att handla om de stigande haven och hur vi ska skydda både bebyggelse och vårt dricksvatten från en konstant vatteninträngning från våra hav.

Min poäng är att det är hög tid att agera och få fart på klimatanpassningsarbetet på allvar.

Slussenprojektet, som jag tror att alla har sett här utanför fönstret, är ett av Sveriges största klimatanpassningsprojekt. Det startades redan på 1990-talet och har tagit ungefär 30 år att få i hamn.

Stora projekt tar tid. Först ska de planeras, och sedan behöver de genomföras. Mycket hinner hända med vårt klimat under en 30-årsperiod, vilket gör att vi har väldigt lite tid att slösa bort.

Herr talman! Det är bra att regeringen nu utreder oklara ansvarsförhållanden och möjliga finansieringsmodeller när det gäller klimatanpassning, men vi har redan mycket kunskap om vad som behöver göras. Det är viktigt att utredningarna och även kommande utredningar inte sätter arbetet med klimatanpassning på vänt.

Just nu ser vi ut att vara på väg mot kanske tre graders global uppvärmning, troligtvis mer här i Norden. Vi behöver minska våra klimatutsläpp snabbt, både i Sverige och globalt, men hela vårt samhälle behöver samtidigt klimatanpassas. Det är ett arbete som vi absolut inte kan vänta med.

En stor del av åtgärderna behöver göras i miljöer som redan är byggda, och det krånglar till saker ytterligare. Vi vet redan nu att det kommer att ta tid och att det kommer att kosta pengar, men vi har inte råd att vänta. Kostnaderna för att inte göra något är ännu högre, och en stor del av arbetet kommer, som vi har hört i dag, att hamna på kommuner och regioner, som har helt olika förutsättningar när det gäller både kunskap om vad som behöver göras och ekonomiska resurser för detta arbete.

Redan nu behöver vi skapa ett arbete med att kartlägga klimatanpassningsbehovet i alla kommuner och stötta de kommuner som i dag har för små resurser så att alla kan påbörja arbetet. Vi behöver också tillsammans prioritera de riktigt stora klimatanpassningsåtgärder som kan behöva olika typer av stöd.

Vi kan inte behandla klimatanpassningsarbetet som ett sidoprojekt, och vi behöver lägga i många ytterligare växlar och sätta igång ett arbete som gäller hela Sverige. Jag vill därför, precis som Elin Söderberg, yrka bifall till Miljöpartiets reservation nummer 3.

Slutligen vill jag passa på att önska alla en fin sommar med lagom mycket sol och lagom mycket regn.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 10.)

§ 8 Subsidiaritetprövning av kommissionens förslag till direktiv om stärkta arbetsvillkor för praktikanter

Arbetsmarknadsutskottets utlåtande 2023/24:AU11
Subsidiaritetprövning av kommissionens förslag till direktiv om stärkta arbetsvillkor för praktikanter (COM(2024) 132)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 10.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.00 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 11.11, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 11.11.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 18 juni

FöU12 Explosiva varor – ett nationellt tillståndsregister och kriminalisering av förstadier till brott mot tillståndsplikten

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Licensiering av sprängmedel och en insatsgrupp för brottsofferstöd)

1. utskottet

2. res. (S, MP)

Votering:

186 för utskottet

107 för res.

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 58 M, 18 V, 21 C, 16 KD, 10 L

För res.: 91 S, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 6 L, 1 -

FiU24 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2023

Kammaren biföll utskottets förslag.

**FiU28 Riksbankens framställning om återställning av eget kapital –
ändring i statens budget för 2024**
Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2023/24:136
19 juni

FiU30 Årsredovisning för staten 2023
Kammaren biföll utskottets förslag.

**FiU32 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2019–
2023**
Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens samman- träde

MJU18 Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimat- anpassning

Punkt 2 (En reviderad strategi för klimatanpassning)

1. utskottet
2. res. 3 (V, MP)

Votering:

260 för utskottet

33 för res. 3

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 63 SD, 58 M, 21 C, 16 KD, 10 L, 1 -

För res. 3: 18 V, 15 MP

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 6 L, 1 -

Punkt 3 (En reviderad handlingsplan för klimatanpassning)

1. utskottet
2. res. 4 (S, V)

Votering:

183 för utskottet

110 för res. 4

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 58 M, 21 C, 16 KD, 15 MP, 10 L

För res. 4: 91 S, 18 V, 1 -

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 6 L, 1 -

Punkt 8 (Finansieringsmodeller)

1. utskottet

2. res. 13 (C)

Votering:

257 för utskottet

21 för res. 13

15 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 63 SD, 58 M, 18 V, 16 KD, 10 L, 1 -

För res. 13: 21 C

Avstod: 15 MP

Frånvarande: 15 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 6 L, 1 -

Punkt 10 (Statlig finansiering av klimatanpassningsåtgärder)

1. utskottet

2. res. 16 (V, MP)

Votering:

238 för utskottet

33 för res. 16

21 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 63 SD, 58 M, 16 KD, 10 L, 1 -

För res. 16: 8 V, 15 MP

Avstod: 21 C

Frånvarande: 16 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 3 KD, 3 MP, 6 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU11 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om stärkta arbetsvillkor för praktikanter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Avtackning och avslutning

§ 11 Avtackning och avslutning

Anf. 42 TALMANNEN:

Ärade ledamöter! Voteringssignalen ljöd nyss för sista gången på flera månader. Ett riksdagsår fyllt av politisk verksamhet, debatter och beslut går mot sitt slut. Våren har varit intensiv på många sätt. Jag ska göra några nedslag.

Den 18 mars hade vi en ceremoni på Riksplan för att markera Sveriges inträde i försvarsalliansen Nato. Oavsett hur man ser på steget politiskt tror jag att vi alla är överens om att det var ett historiskt steg och ett historiskt beslut som kommer att påverka vårt land under lång tid framöver.

Natoprocessen bedrevs i nära samverkan med Finland. Jag vill därför notera att det har varit något av en nordisk vår här i riksdagen när det gäller

inkommande besök. Vi har haft Finlands president på besök och Finlands talman på officiellt besök. Danmarks kungapar har varit här. Danmarks talman har varit här. Det är på sitt sätt tillfälligheter att alla de besöken har kommit att äga rum just den här våren, men det är samtidigt ett uttryck för att de nordiska länderna nu står varandra närmare än kanske någon annan gång i modern tid. Jag tror att vi kommer att se de här åren som en nystartsfas och en fördjupningsfas av det nordiska samarbetet.

Den 9 juni gick Sverige och Europa till Europaparlamentsval. Tyvärr sjönk valdeltagandet något här i Sverige. Jag tror att vi alla här inne hade hoppats på ett fortsatt stigande valdeltagande. Jag tror att det är viktigt att alla vi som är politiskt verksamma funderar över vad vi kan göra långsiktigt för att öka valdeltagandet också i valet till Europaparlamentet.

En annan viktig sak som vi arbetat med i riksdagen är förstas det fortsatta stödet till Ukraina, senast manifesterat genom ett beslut om ytterligare ett stödpaket här i kammaren i går.

Vårt arbete här i riksdagen regleras av riksdagsordningen och regeringsformen. Som ni vet tycker jag om jubileer. Jag kan göra kammaren uppmärksam på att vår nuvarande riksdagsordning fastställdes den 19 juni 2014, alltså i dag för exakt tio år sedan – något att fira när man kommer hem i kväll.

I våras uppmärksammade vi ett kanske lite mer centralt jubileum, nämligen att det gått 50 år sedan regeringsformen utfärdades den 6 mars 1974. Det uppmärksammades genom ett seminarium som konstitutionsutskottet och jag bjöd in till och en bok av Riksbankens jubileumsfond.

Det viktigaste skälet till att införa en ny regeringsform då, för 50 år sedan, var som bekant att den gamla i långa stycken i praktiken inte längre var gällande rätt. Sverige hade blivit en parlamentarisk demokrati, men det avspeglades inte fullt ut i regeringsformen.

Många tillägg har gjorts i regeringsformen sedan den där marsdagen 1974. Men man kan konstatera att även om tyngdpunkterna i författningspolitiken kanske har varit lite olika för olika partier har besluten om författningsändringar kompromissats fram och fattats i brett samförstånd – en styrka i svensk politik.

Jag tycker att historiska jubileer har betydelse därför att jag tror att historien är viktig för att vi ska kunna förstå vår samtid samtidigt som det är viktigt att hela tiden ha blicken riktad mot framtiden.

I andra delar av världen – även här i Europa – kan man sin historia väldigt väl, men man förmår inte riktigt frigöra sig från den. Det tror jag lätt kan leda till destruktiva processer, så jag tror att vi i Sverige gör klokt i att kanske lära lite mer av vår historia men samtidigt behålla vårt framtidsinriktade, framåtblickande sinne.

I historieintressets namn vill jag också göra kammaren uppmärksam på att de norra övergångsrummen har fått nya utställningar, som skildrar både riksdagens historia och demokratins framväxt. Detta är väl värt att visa besökare – inte minst menyn från riksdagsrestaurangen för hundra år sedan.

Ärade ledamöter! Som riksdagens talman vill jag gärna se att riksdagen finns mitt i samhällsdebatten. Jag tänker att det här ska vara Sveriges viktigaste politiska debattarena. Därför välkomnar jag naturligtvis att det finns ett stort intresse för vad vi gör i riksdagen och inte minst att vi har många besökare på läktaren.

Häromåret hade jag en av mina finaste upplevelser här i kammaren när vi hade en sen interpellationsdebatt om de folkliga protesterna mot förtrycket i Iran. Det var fullsatt på läktaren. Många åhörare med iransk härkomst var på plats, många andra också. Alla lyssnade tyst och värdigt på det intensiva meningsutbytet – en väldigt fin stund i demokratins högborg.

I stark kontrast till den upplevelsen har vi tyvärr sett vid ett antal tillfällen på senare år hur åhörare tvärtom har stört från läktaren för att skapa uppmärksamhet för sina åsikter i olika frågor.

Vi har en vidsträckt yttrandefrihet i vårt land och stora möjligheter att protestera, demonstrera och debattera. Men det finns demokratiskt beslutade regler – till exempel att det här i kammaren är ni, folkets främsta företrädare, som har rätt att tala. Den som stör sammanträden här i kammaren brister i respekt för demokratiskt beslutade spelregler för att främja sina egna syften. Jag tycker att det är beklagligt.

Jag har också bett att det ska lyftas fram tydligare för dem som besöker läktaren att om man stör från läktaren kan man göra sig skyldig till brottet störande av förrättning. Vi har också sett flera personer som har åtalats och dömts för just det brottet efter att ha stört på läktaren.

Åsiktsskillnader och politisk debatt är en viktig del av demokratin, men vi behöver hantera konflikterna inom ramen för gemensamt överenskomna spelregler.

Ärade ledamöter! Det talas en hel del om polarisering och högt tonläge, och det kan man absolut och på goda grunder vara bekymrad över. Samtidigt tycker jag att riksdagen på det hela taget fungerar väl som förebild som en arena där man kan ha ibland hårda politiska åsiktsskillnader men ändå debattera på ett respektfullt sätt. I det vardagliga riksdagsarbetet kan, som vi alla vet, ledamöter från skilda partier både ta en kopp kaffe tillsammans och samarbeta i sina utskott. Det är en styrka för vår demokrati.

Det är också en styrka att vi fortfarande kan kompromissa i Sverige. När krisen kommer kan politiken komma samman. Det tycker jag att såväl Sveriges stöd till Ukraina som Natoprocessen har visat.

Ärade ledamöter! Som ordförande i riksdagsstyrelsen vill jag ta tillfället i akt att nämna några förvaltningsfrågor som vi har arbetat med under våren.

Omhändertagandet av ledamotsenkäten fortsätter under parollen Ledamoten i fokus. Ett antal förändringar har genomförts, och andra är på gång. En del större frågor behöver hanteras parlamentariskt i den riksdagsutredning som nu arbetar och som har en viktig uppgift i att fånga upp ledamöters åsikter och omsätta dem i olika förslag.

I ljust av ökade kostnader för inte minst resor har styrelsen helt nyligen beslutat att öka beloppet för enskilda utrikes tjänsteresor, något jag hoppas att ni alla tar vara på under kommande år.

Jag vill också nämna att projektet som handlar om att göra det möjligt att lämna in motioner digitalt fortsätter. Vi har stämt av med gruppledarna hur det systemet ska se ut på en övergripande nivå, också helt nyligen.

Ärade ledamöter! Fyra personer som är här i dag har avslutat sina riksdagsuppdrag. Jag vill därför vända mig direkt till er med ett stort och varmt tack för era insatser i demokratins tjänst.

Att vara folkvald riksdagsledamot är ett av de finaste uppdrag man kan få i vår demokrati. Med väljarnas förtroende i ryggen representerar man

dem, sitt parti och sin valkrets här i kammaren, i utskotten och i det parlamentariska arbetet som helhet.

För arbetet här i demokratins hjärta och för era insatser här kommer ni nu att tackas av. Vänligen res er upp när ni hör ert namn och förbli stående.

Riksdagens guldnål och diplom tilldelas Juno Blom.

Du valdes in i riksdagen 2018 som representant för Liberalerna och Östergötlands län. Jag är glad att vi kan tala med varandra på ett språk som vi båda förstår – den vackra östgötskan.

Under dina år i riksdagen har du hunnit med att vara ledamot i såväl utbildnings- som justitieutskottet. Dessutom kombinerade du under tre år uppdraget som ledamot med rollen som partisekreterare för Liberalerna.

Barns rättigheter har alltid varit din drivkraft och ditt engagemang, som du nu för vidare som barnombudsman.

Varmt tack för dina insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Riksdagens medalj av åttonde storleken tilldelas Ali Esbati.

Du gjorde din debut i riksdagen som ersättare 2013 och valdes året därpå in som ordinarie ledamot för Vänsterpartiet och Stockholms kommun. Här har du varit ledamot i först arbetsmarknads- och sedan finansutskottet.

Genom att vara verksam i såväl Sverige som Norge har du bidragit till en politisk debatt över Nordens nationsgränser, något som jag tror att vi båda brinner för.

Du har drivit en lång rad politiska frågor med stort engagemang. Varmt tack för dina insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Riksdagens medalj av åttonde storleken tilldelas även Paula Holmqvist.

Du valdes in i riksdagen 2014 som representant för Socialdemokraterna och Västra Götalands län norra. Du har, som många andra nuvarande och tidigare riksdagsledamöter, en bakgrund i det fackliga arbetet.

Under dina två första mandatperioder var du ledamot i försvarsutskottet, där du arbetade mycket med beredskapsfrågor.

Sedan det senaste riksdagsvalet har du varit ledamot i arbetsmarknadsutskottet, ett uppdrag där du haft stor nytta av din fackliga bakgrund.

Varmt tack för dina insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Så kommer vi till riksdagens medalj av tolfte storleken, som tilldelas Per Bolund.

Du valdes in i riksdagen 2006 som representant för Miljöpartiet de gröna och Stockholms kommun. Här har du först suttit i näringsutskottet och sedan i finansutskottet. Dessutom har du hunnit vara såväl språkrör som statsråd.

Du brinner för naturen. Som barn spenderade du mycket tid i Stockholms skärgård. Du såg med egna ögon hur havsmiljön försämrades. Det var här ditt intresse för biologi och ditt politiska engagemang för planeten väcktes. Du är biologen som drog på dig kostymen, knöt slipsen och gav dig in i politiken.

Jag vill också personligen framföra ett tack för givande samtal under flera av de regeringsbildningar som vi har upplevt tillsammans under de senare åren.

Varmt tack för dina insatser för riksdagen, för demokratin och för Sverige!

(Applåder)

Nu är er tid i Sveriges riksdag över. Jag hoppas att ni från era år i riksdagen bär med er många fina minnen av intensivt arbete i detta fantastiska hus, som i sig självt symboliserar vår demokrati och som det är en ynnest att få arbeta i varje dag men som också inrymmer så mycket av dynamik, förhandlingar och processer som alla till slut syftar till att göra vårt land bättre. Än en gång: Varmt tack till er alla fyra för allt ni har gjort för riksdagen och för Sverige!

(Applåder)

Ärade ledamöter! För att ingen ska känna sig förfördelad vill jag framföra ett varmt tack också till alla er som blir kvar. Tack för era insatser i riksdagen under det gångna, intensiva riksdagsåret! Jag vill också tacka de vice talmännen, gruppledarna och ledamöterna i riksdagsstyrelsen särskilt för ett fint samarbete. Jag vill självklart tacka riksdagsdirektören och Riksdagsförvaltningens anställda för goda insatser under året. Jag tänker att vi också har anledning att rikta en tacksamhetens tanke till alla medarbetare vid partikanslierna för deras hårda arbete.

Med dikten *Hundra sommardagar* av Caj Lundgren, Kajenn, önskar jag er alla en fin sommar.

Var glad min själ, åt vad du har;
nu har du hundra sommardar
och detta är den första.
När solens lopp sin ände tar
då har du nittionio kvar
och någon blir den största.

Giv noga akt på var du står;
i morgon är med ens i går,
det går så fort att vandra.
Lägg märke till att vad du får,
är hundra sommardar per år,
i morgon är den andra.

Trevlig sommar!

(Applåder)

Anf. 43 Ålderspresident TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag vill å alla riksdagsledamöters vägnar tacka både dig och de vice talmännen och önska er både en fin ledighet och en fin sommar. Vi är otroligt tacksamma för det jobb ni gör – all tid ni lägger ned i denna plenisal, alla förberedelser ni gör och inte minst arbetet med att leda hela riksdagens arbete.

Ni har en god pedagogisk förmåga. Ni har oändligt mycket tålamod och en alldeles osviklig känsla för oss ledamöter men också för vår konstitution och vår demokrati.

Ni leder arbetet väldigt effektivt. Tempot i voteringarna är nu i stil med det hos en erfaren auktionsutropare.

Ni håller ordning; det ska gudarna veta. I den händelse någon ledamot till äventyrs ses utan kavaj är ni snabbt där och ser till att folkets beslutande organ agerar med den värdighet och stil som respekten för demokratin kräver. Och skulle någon ledamot möjligtvis sväva ut på debattens djupa hav för ni lugnt och stilla debatten tillbaka till ärendeförteckningens trygga hamn.

Ni gör ett fantastiskt bra jobb!

Jag vill också rikta ett stort tack från alla oss ledamöter till alla riksdagens anställda för det stöd ni ger oss ledamöter – till kammarkansliet och lokalvårdarna, till vakter och restaurangpersonal, till utskottskanslier, vaktmästerier, ledamotsservice och alla övriga som hjälper oss att verka på denna fantastiska plats, där meningar bryts, beslut fattas och demokratin verkar. Tack, alla ni! Hoppas att också ni får en ledig och fin sommar!

Vi har haft ett riksdagsår med många utmaningar. Inte minst hade vi i går en maratondebatt om DCA, och hela hanteringen av säkerhetspolitiken i övrigt har stött på sina utmaningar. Vi har haft debatter om situationen i Gaza och konflikten mellan Israel och Hamas.

Vi har haft en EU-valrörelse, där vi allihop var ute och kampanjade samtidigt som vi också arbetade i utskotten med sjukvårdens utmaningar, bottenrålningens effekter, folkbildningens anslag, barnfamiljernas ekonomi och Riksrevisionens granskningar.

Det har varit ett år i riksdagen som krävt ganska mycket av oss ledamöter. Men samtidigt är detta en helt ovärderlig del av svensk demokrati. Vårt vardagsarbete, våra väljarkontakter, våra möten, samtal och förhandlingar – allt har en avgörande roll för människors tilltro till demokratin.

Här har vi som ledamöter ett ansvar att tala om för alla vi möter att politik är viktigt och på riktigt, att det går att förändra samhället och att vi i riksdagen faktiskt kan ha vitt skilda världsbilder men ändå debattera med intellektuell skärpa, humor, klokskap och respekt för varandra. Vi delar alla gemensamt förmånen att vara folkets valda, men det är också ett ansvar.

Vi behöver gemensamt bli bättre på att berätta om det vackra som faktiskt sker här i kammaren: att vi har demokrati och argumenterar, röstar och fastställer beslut. I alltför många delar av världen finns inte den möjligheten. I länder runt omkring i världen hindras människors frihet och rätt till självbestämmande av auktoritära krafter eller militär övermakt. Och i ett land med en flagga lika blågul som vår egen slåss människor just nu för sin frihet och sin demokrati. Min uppmaning till alla får därför bli att ägna sommaren åt att någon gång reflektera över hur vi kan stärka demokratin både här och ute i världen.

Kära talman och vice talmän! Tack för att ni finns, tack för det ni gör och tack för detta riksdagsår!

Vår diktläsande talman har ju gett ut en guide till svensk poesi. Det är en imponerande kulturgärning som jag vet att väldigt många uppskattar. Dessvärre har jag inte funnit något av mina alster i denna samling, så jag tar mig friheten att även denna gång formulera en dikt som avslutning på detta riksdagsår. Må gud och denna församling förlåta mig för nödrimmen! Det är en travesti på *Idas sommarvisa*.

Prot. 2023/24:136
19 juni

-----
*Avtackning och
avslutning*

Du ska inte tro det blir plenifritt
ifall inte talman är klar
med klubba, kostym och sitt talmanskit
och alla de prylar han har
Ni talmän ni styr och ni ställer
reglerar debatter och tal
Men snart är det annat som gäller
då lämnar vi riksdagens sal

För nu har vi sammanträtt färdigt
och skrivit vår sista motion
Det är faktiskt rätt märkvärdigt
att vi trots allt kan hålla god ton
Vi har bråkat om Nato och könslag
och kampanjat i EU:s val
Vi har röstat så fingrar får sendrag
och hållit fantastiska tal

Nu stundar en tid utan plena
utan talmän och kammarkansli
Och tro mig, vi blir inte sena
Vi vinkar när vi drar förbi
Nu far vi dit blommorna blommor
där ogräs gör gräsmattan grön
Nu far vi till typisk svensk sommar
där även en regnskur är skön

Ha en trevlig sommar, kära talmän!
(Applåder)

*Svar på
interpellationer*

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:702 om FN:s rekommendationer och krav på regeringens funktionsrättspolitik

Anf. 44 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Nadja Awad har frågat mig vilka åtgärder inom svensk funktionsrättspolitik som jag och regeringen kommer att vidta för att leva upp till FN:s rekommendationer och krav.

Regeringens funktionshinderspolitik tar sin utgångspunkt i Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter, bland annat FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, och är en del i arbetet för ett mer jämlikt samhälle där människors olika bakgrund eller förutsättningar inte ska avgöra möjligheten till delaktighet i samhället.

När Sverige tillträdde konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ansågs svensk rätt stå i överensstämmelse med konventionens bestämmelser. Det konstaterades samtidigt att mycket återstår att göra i det funktionshinderspolitiska arbetet innan Sverige på alla punkter kan anses uppfylla de åtaganden och krav som konventionen innebär men att konventionen skulle utgöra ett viktigt måldokument i detta arbete.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken har nu konventionen som utgångspunkt. En viktig del i regeringens arbete är strategin för

systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken. Strategin gör det möjligt att följa utvecklingen och att bedöma om vidtagna åtgärder bidrar till genomförandet av konventionen.

Strategin är också en av de positiva saker som kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning lyfte fram i de sammanfattande slutsatser och rekommendationer som Sverige fick den 22 mars 2024.

Hur rekommendationerna ska omhändertas bereds inom Regeringskansliet. Vi har översatt dem till svenska och även gett ett uppdrag till Myndigheten för delaktighet att informera berörda myndigheter, regioner, kommuner, det civila samhället samt andra relevanta aktörer om rekommendationerna. I slutet av maj hade jag även ett möte med funktionshindersorganisationerna så att organisationerna fick möjlighet att ge sin syn på vilka rekommendationer som de ansåg var mest prioriterade.

Sverige är på många sätt ett föregångsland för arbetet med rättigheter för personer med funktionsnedsättning, men regeringen är medveten om att det också finns delar som kan bli bättre. Kommitténs rekommendationer till Sverige är ett viktigt bidrag i det arbetet.

Sedan regeringen tillträdde har åtgärder vidtagits på flera olika områden för att komma till rätta med de många samhällsutmaningar som Sverige står inför och som bland annat berör personer med funktionsnedsättning. Stora satsningar har gjorts exempelvis på utbildningsområdet men även på hälso- och sjukvårdsområdet och inom äldreomsorgen. I vårändringsbudgeten för 2024 föreslås också att ytterligare medel tillförs arbetet med unga som varken arbetar eller studerar under 2024, där personer med funktionsnedsättning är överrepresenterade.

Individuella stöd enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, och assistansersättning är också viktiga insatser för att personer med funktionsnedsättning ska uppnå möjlighet till jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället. Den personliga assistansen ska präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet.

Regeringen följer noga utvecklingen av de lagändringar som trädde i kraft 2023 i syfte att stärka rätten till personlig assistans för personer med psykiska funktionsnedsättningar, för personer i behov av egenvård och för barn. Inspektionen för socialförsäkringen och Försäkringskassan har också fått i uppdrag att följa utvecklingen av reformen.

Regeringen har även vidtagit åtgärder som syftar till att stärka och utveckla arbetet med att förebygga och motverka välfärdsbrottslighet och förekomsten av oseriösa aktörer inom omsorgen. Denna typ av brottslighet är viktig att bekämpa, inte minst eftersom den kan innebära att personer med funktionsnedsättning utnyttjas och inte får det stöd de har rätt till.

Anf. 45 NADJA AWAD (V):

Herr talman! Jag vill inleda med att tydliggöra varför jag över huvud taget efterfrågade den här debatten. Anledningen är de strukturellt horribla livsvillkor som människor med funktionsnedsättningar har i Sverige.

För det första tvingas personer med funktionsnedsättningar till vissa boende- och levnadsarrangemang, och därmed lever de i institutionsliknande miljöer. Det kan innebära att man måste dela personer som ger stöd och service med andra, och man saknar kontroll över vem som ger stödet, när det ges, var det ges och på vilket sätt det ges. Det kan röra sig om

avgiftsfri ledsagning, bostadsanpassning, goda hjälpmedel som inte är belagda med avgifter, färdtjänst eller personlig assistans.

Vi vet att det sker nedskärningar inom stöd och service på grund av besparingskrav, kostnadsänkningar, domstolsavgöranden, Försäkringskassans tolkningar av svensk lag och allmänt dåligt utformade lagar. Försäkringskassan och kommuner genomför ofta integritetskränkande undersökningar för att bedöma behov av stöd, som klockning av hur lång tid det tar att gå på toaletten eller att duscha. Rättighetsperspektivet saknas över huvud taget. Oavsett vilket begränsar det friheten och möjligheten att leva ett självbestämmande liv, och det har stora konsekvenser för människors livsvillkor.

För det andra löper personer med funktionsnedsättning större risk att leva i fattigdom, i synnerhet kvinnor. Trots att vi lever i ett välfärdssamhälle – även om det också nedmonteras just nu – är ekonomisk otrygghet en verklighet. För att vi ska minska fattigdomen måste funktionshindersperspektivet inkluderas i alla åtgärder som rör socialförsäkringssystemen, arbetsmarknaden och utbildningsmarknaden.

För det tredje får personer med funktionsnedsättning inte det stöd de behöver för att identifiera vilka vårdbehov de har eller för att upprätthålla en god hälsa. Dålig tandhälsa är mer än dubbelt så vanligt bland personer med funktionsnedsättning som hos övrig befolkning. Väntan på vård för barn och unga med psykisk ohälsa är lång.

För det fjärde saknas tillräckliga rättsmedel till enskilda för att de ska kunna kräva upprättelse för diskriminering. Diskrimineringsombudsmannen tolkar den svenska lagen mycket restriktivt när det gäller aktiva åtgärder mot bristande tillgänglighet, och anmälningar leder sällan till en bedömning eller till ersättning för diskriminering. Många gånger saknas också nödvändiga anpassningar, och juridisk hjälp är ofta för dyr.

Det finns mycket att rabbla upp, herr talman, men med anledning av den problembild jag ändå har presenterat för socialtjänstministern undrar jag följande:

Hur länge anser statsrådet att en blind eller synskadad person ska hållas institutionslikt isolerad i sitt hem innan det är nog?

Hur länge ska ett barn med en funktionsnedsättning vänta tills hen får särskilt stöd samt de hjälpmedel och anpassningar i skolan som hen behöver och enligt skollagen har rätt till?

Hur mycket diskriminering ska en person med funktionsnedsättning utsättas för innan det stoppas?

När är en inkomst för låg för dem med funktionsnedsättning? Hur mycket gratisarbete ska en person med funktionsnedsättning få göra inom daglig verksamhet innan det går för långt? Vad är en för låg lön för en personlig assistent?

Hur många minuter tycker statsrådet att en assistansberättigad ska behöva uppge till Försäkringskassan att hen behöver för att gå på toa eller duscha?

Hur länge ska en person med funktionsnedsättning leva med psykisk och fysisk ohälsa innan den får adekvat vård?

Frågan är helt enkelt: Håller socialtjänstministern med om den problembild som jag har presenterat?

Anf. 46 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag tackar Nadja Awad för hennes starka engagemang för en väldigt utsatt grupp människor i vårt samhälle. Jag har tidigare varit i Nadja Awads situation, det vill säga i opposition och oerhört frustrerad över att det i ett fantastiskt välfärdsland som Sverige finns så oerhört mycket kvar att göra när det gäller de här utsatta grupperna. Jag välkomnar därför att den här debatten kommer till och att vi ser ett så starkt engagemang i flera olika partier.

Det är klart att mycket av den beskrivning som Nadja Awad ger gäller en situation som har funnits under väldigt lång tid. Jag är glad att jag bland annat har funktionsrättsorganisationerna, som jag kan arbeta väldigt nära och föra en dialog med. Inte minst den dialog som Sverige hade med FN resulterade i en rad rekommendationer. När vi hade möte den 29 maj föregicks det av att jag bjöd in och bad organisationerna att särskilt pinpointa de delar av rekommendationerna som de ser att vi behöver arbeta särskilt med. Det arbetet utgör nu en grund.

Jag är glad att det uppmärksammades att vi har agerat snabbt med att översätta rekommendationerna och faktiskt börjar med att involvera funktionsorganisationerna i det arbete vi gör. Det är nämligen något de själva anser görs i alldeles för liten utsträckning. För att vi ska veta att vi gör rätt saker – det kan handla om en digitaliseringsstrategi, om utformning av skolan och om många andra av de saker som Nadja Awad lyfter – är det en självklarhet för mig att de ska vara involverade i de här processerna.

Därför har jag säkerställt att det när vi träffas, vilket vi gör fyra gånger per år, är deras önskemål om vilka statsråd som ska delta som hörsammas. Därför har en lång rad statsråd presenterat de förändringar som sker inom deras område och hur de avser att gå vidare på olika områden. Det har bland annat handlat om digitaliseringsstrategin med minister Erik Slottnér. Det har handlat om skolminister Lotta Edholms frågor, liksom arbetsmarknadsminister Johan Pehrsons och så vidare.

Det är nämligen så här: Jag har det övergripande ansvaret i regeringen – så är det – men varje minister är ansvarig för sitt respektive område i den svenska regeringen. Så har det varit även tidigare, så det är inget unikt för den här regeringen. Men vi tar uppgiften på stort allvar, och det är därför vi nu arbetar med en rad olika frågor. Jag ser dock att rekommendationerna kommer att vara en viktig utgångspunkt för hur vi arbetar vidare.

Jag ser också framför mig att det här är långsiktiga frågor, och jag välkomnar att övriga riksdagspartier finns med i arbetet framåt. LSS och alla delar i funktionshinderspolitiken och funktionshindersfrågorna handlar nämligen om rättighetsfrågor. Det handlar om att kunna leva ett självständigt, inkluderat liv i samhället, precis som vem som helst, och där ser vi att det just nu faktiskt till och med backar på vissa områden.

Jag ska också vara öppen och ärlig och säga att jag är bekymrad över till exempel de siffror som visar att allt färre personer får ledsagning. Den statistiken visar sitt tydliga språk. Socialstyrelsen har gjort en rapport och inkommit med förslag om hur vi ska åtgärda detta, och det är frågor som just i detta nu bereds på olika sätt i Regeringskansliet. Det försiggår alltså ett arbete med just de frågor som Nadja Awad har tagit upp här.

Anf. 47 NADJA AWAD (V):

Herr talman! Tack för svaret, ministern! Det gör mig glad att ministern välkomnar debatten och att det verkligen uppskattas att vi i mångt och mycket delar den problembild jag gav.

Ministern säger att regeringen sedan den tillträdde har vidtagit åtgärder på flera olika områden för att komma till rätta med de många samhällsutmaningar som Sverige står inför och som berör personer med funktionsnedsättning. Jag tänker då att FN har rekommenderat ungefär tio åtgärder som man gärna vill se att Sverige vidtar. Jag kan nämna dem för de tittare och lyssnare som följer oss i den här debatten.

Det handlar om att ändra hur funktionshinder definieras i lagar och politik för att bättre matcha människorättsmodellen för funktionshinder. Man rekommenderar även att Sverige helt och hållet ska uppfylla de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna enligt konventionen. Konventionen ska göras till en del av svensk lag, och det ska göras en systematisk översyn av lagar, riktlinjer och förordningar för att ta reda på vilka lagändringar som behövs för att leva upp till konventionen.

FN nämner även att det ska upprättas handlingsplaner som grundar sig på mänskliga rättigheter och att samordningen mellan regioner och kommuner i deras arbete med att genomföra konventionen ska förbättras. Det ska inrättas ett slags mekanism på nationell nivå för att övervaka hur regionerna och kommunerna genomför konventionen.

FN nämner också att de gärna vill att Sverige ska förbättra möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att överklaga beslut och kräva sina rättigheter när kommuner och regioner inte följer konventionen. Även formerna för nära samråd med organisationer som representerar personer med funktionsnedsättning, som ministern var inne på, och organisationers möjligheter att medverka i genomförandet av konventionen ska utvecklas.

Sist säger FN att diskrimineringslagen behöver ses över så att den ger uttryckligt skydd mot diskriminering på flera grunder, inklusive intersektionella former av diskriminering.

Jag uppskattar att ministern säger att rekommendationerna bereds inom Regeringskansliet och att man i slutet av maj hade möte med funktionshindersorganisationerna för att ge dem möjlighet att ge sin syn på vilka rekommendationer som är mest prioriterade. Men det jag ändå får som fråga är ifall vi har fått reda på någonting om tidsplanen för när åtgärderna ska presenteras samt vilka av åtgärderna som ska prioriteras. Jag kan tänka mig att vi kommer att behöva ha flera debatter framöver för att få reda på hur det går till i Regeringskansliet, men om socialtjänstministern kunde säga något om tidsplanen skulle det uppskattas.

Nu när Vänsterpartiets Maj Karlsson är här i kammaren och lyssnar på debatten vill jag också nämna att det finns ett flertal liggande utredningar som Vänsterpartiet har banat väg för och som Maj Karlsson har varit flitig i att genomföra, till exempel huvudmannaskapsutredningen och tolktjänstutredningen.

Skolfrågorna ligger inte på ministerns bord, men det finns även en utredning som rör barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola. Det är viktigt att regeringen plockar upp dessa.

För tillfället utreds också föräldraavdraget inom personlig assistans. Det har visat sig att det görs för stora avdrag, vilket leder till att barn med funktionsnedsättningar inte får den assistans de behöver.

Skulle socialtjänstministern kunna säga någonting kort om dessa utredningar och hur tidsplanen ser ut för dem?

Anf. 48 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Det var mycket som ledamoten begärde att jag skulle besvara på fyra minuter! Jag ska svara på så mycket jag kan.

Jag vill inledningsvis säga att jag ser fram emot fler debatter. Min avsikt är att det ska finnas en så stor transparens som möjligt i detta arbete. Jag ber dock om en viss förståelse. Det har kommit ganska omfattande inspel från de olika funktionsorganisationerna när det gäller rekommendationer och vilka rekommendationer man prioriterar, och det är ett ganska omfattande arbete som nu sammanställs. Vi utgår från de önskemål som funktionsorganisationerna har och de prioriteringar som de gör.

Jag vill också säga att det är en viktig utgångspunkt att vi börjar med inkludering av de organisationer som har den största kunskapen och som har såväl brukare som anhöriga representerade i sin grupp. Om det är några som verkligen lever nära hur förhållandena ser ut i den så kallade verkligheten där ute är det dessa organisationer. Därför tror jag inte att det bästa är att vi sitter och fnular med detta på departementet, utan det är bättre att vi gör det i samarbete med dessa organisationer.

Tidsplanen för det här är väldigt svår att presentera i dag; vi får återkomma till den. Detta möte har precis hållits. Nu sitter vi med en sammanställning av både det som står i rekommendationerna och de prioriteringar som funktionshindersorganisationerna har gjort.

Jag vill särskilt lyfta fram situationen för barn, som är – och alltid har varit – särskilt ömmande för mig. Vi kan konstatera att barn med funktionshinder är överrepresenterade oavsett vilken statistik vi tittar på. Det kan handla om situationer i skolan och om att vi inte har en skola som möter barnen utifrån deras behov i tillräckligt stor utsträckning. Det kan också handla om våld i nära relationer, där vi ser att barn med funktionshinder har en kraftig överrepresentation.

Därför är detta viktiga och prioriterade frågor. Vi arbetar med detta över flera departement och med full kraft för att säkerställa att vi ska kunna komma fram med förslag. Vi har flera utredningar, till exempel *Tryggare hem för barn* och Fredrik Malmbergs utredning, som har en rad förslag avseende strategier när det gäller våld mot barn. Det är två andra utredningar som nu bereds.

En del av arbetet är att hålla samman detta så att det inte blir för många olika spår och så att det inte blir stuprör. Det gäller att vi får en politik och reformförslag som ger effekt i grunden.

När det gäller det statliga huvudmannskapet är jag väldigt glad över att Maj Karlsson och jag har arbetat tillsammans i socialutskottet under många år. Vi har till och med lagt fram ett förslag till utskottsinitiativ tillsammans. Det var väldigt roligt att få en så kraftfull majoritet i kammaren för förslaget om statligt huvudmannskap. Efter att Socialdemokraterna som sista parti ställt sig bakom det statliga huvudmannskapet, vilket skedde för ett tag sedan, finns det i dag en kraftfull majoritet för att jobba för detta.

Det här är en av de prioriterade frågor där vi ser att vi måste komma bort från den kommunarrest som många upplever att de befinner sig i när det gäller kommunal assistans. Vi måste göra om det till ett fungerande statligt huvudmannaskap. Detta arbete pågår. Utredningen har haft ett omfattande remissförfarande, och det finns en hel del synpunkter. Vi omhändertar dessa och ska försöka att i närtid omsätta dem till förslag som leder mot ett statligt huvudmannaskap. Stort tack till Maj för en del av detta arbete!

Anf. 49 NADJA AWAD (V):

Herr talman! Jag tackar åter ministern för svaren.

Vi kan konstatera att vi är överens om att vi tycker att det är akut att regeringen stärker funktionsrättskonventionens rättsliga ställning på många olika sätt. Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att Sverige gör konventionen till lag, utvecklar klagomålsmekanismer och tillför resurser för att aktivt involvera den funktionsrättspolitiska rörelsen i beslut.

Jag kan respektera att ministern inte kan presentera någon tidsplan just nu, men det är ju två år kvar av Tidöregeringens styre innan dess förtroende prövas på nytt i de nationella valen 2026. Det är mycket som behöver göras för att personer med funktionsnedsättningar ska uppleva att Tidöregeringen kämpar för deras friheter, möjligheter och rättigheter att leva ett självbestämt liv. Detta är ju någonting som har legat i många år, så det är inte bara aktuellt för den här regeringen utan har varit det även för tidigare regeringar.

Människor ska inte tvingas leva i institutionsliknande miljöer på grund av nedskärningar i det stöd och den service de har rätt till. Människor ska inte behöva leva i fattigdom eller på existensminimum. Människor ska få adekvat vård i tid, och de ska inte bli diskriminerade.

Jag kommer absolut att vilja följa upp Tidöregeringens arbete för att leva upp till funktionsrättskonventionen och de tio rekommendationer som FN har gett.

Jag kan ställa en fråga till: Tror ministern att någonting skulle kunna presenteras före det nationella valet 2026 vad gäller någon av de här rekommendationerna som skulle förbättra dessa människors liv?

Anf. 50 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag tackar Nadja Awad så mycket för denna, tycker jag, fina diskussion om gemensamt engagemang när det gäller att vi måste förändra situationen för många av de mest utsatta grupperna i samhället.

För mig som moderat är LSS-lagstiftningen väldigt viktig. Den är ju en frihetsreform, och den kom till genom en borgerlig regering. På något sätt gör detta att jag som moderat känner ett extra ansvar att säkerställa att vi efterlever den. Det är min utgångspunkt när jag arbetar med dessa frågor. I detta ingår naturligtvis att människor ska ha självbestämmande och kunna utforma var de bor.

Det är väldigt viktigt att skilja den institutionsvård som ledamoten tog upp från de särskilda boenden som i dag fungerar väldigt fint och som också lyfts fram av funktionsorganisationerna som goda exempel på fina och bra boenden där man har möjlighet till självbestämmande. De präglas också av hög kvalitet. Till åhörare som eventuellt reagerar på detta vill jag

säga att de boendeformer vi har präglas av hög kvalitet och väldigt fina insatser från den personal vi har.

Jag är en otålig person, och jag skulle önska att saker och ting hände mycket fortare. Utifrån de prioriteringar som vi nu kommer att sammanställa och utgå från i vårt arbete ska vi dock naturligtvis åstadkomma en förändring på detta område före valet 2026. Här är det statliga huvudmannskapet en av de absolut viktigaste frågorna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:805 om beräkningen av riksnormen

Anf. 51 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Maj Karlsson har frågat mig om jag avser att säkerställa att regeringen i all sin kommunikation beskriver hur beräkningen av riksnormen görs.

Riksnormen är en miniminivå för de behov som riksnormen ska täcka. Riksnormen är en miniminivå för att täcka vissa särskilt angivna behov. Enligt socialtjänstlagen (2001:453) ska riksnormen avse skäliga kostnader för livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon.

Riksnormens belopp finns reglerade i socialtjänstförordningen (2001:937), och där anges också att riksnormen grundar sig på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar. Socialtjänstförordningen utesluter dock inte att regeringen även beaktar andra underlag och beräkningar när man fastställer riksnormen.

När regeringen bedömer behovet av ändring av riksnormen görs det utifrån en samlad bedömning av allt tillgängligt underlag med utgångspunkt från Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar. Regeringens prognos för konsumentprisindex, KPI, för innevarande år beaktas också vid bedömningen.

På regeringens webbplats angavs i november 2023 att riksnormen för 2024 hade blivit fastställd. Där gavs informationen att riksnormen fastställs årligen och grundar sig på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar och på regeringens prognos för KPI för innevarande år och att beloppen framgår i förordningen om ändring i socialtjänstförordningen.

I juli 2022 fick en särskild utredare i uppdrag att utreda och ta fram förslag på åtgärder för att öka drivkrafter och möjligheter till egen försörjning för personer som får försörjningsstöd. I uppdraget ingår bland annat att lämna förslag på hur en uppräknings av riksnormen kan regleras på ett ändamålsenligt sätt. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2024. Jag ser fram emot att få ta del av utredningens förslag.

Anf. 52 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

För ett år sedan KU-anmälde jag en lång rad statsråd för hanteringen av riksnormen i försörjningsstödet. Camilla Waltersson Grönvall var ett

av dessa statsråd, och här i dag får hon klä skott för alla. Min anmälan hade sin grund i att riksnormen inte räknats upp enligt Konsumentverkets pris- och konsumentundersökningar, vilket socialtjänstförordningen föreskriver. Den har i stället räknats upp med KPI, vilket bekräftas i en rapport från riksdagens utredningstjänst.

Försörjningsstöd kan man få om ens övriga inkomster inte är tillräckliga för att försörja sig själv och sin familj. Det uppbärs av dem som har det allra sämst ställt ekonomiskt och ska säkerställa att deras grundläggande ekonomiska behov är tillgodosedda. Försörjningsstödet består av riksnormen och faktiska skäligena kostnader för exempelvis boende och hushållsel. Riksnormen innehåller kostnader för bland annat livsmedel, kläder och skor.

Konsumentverkets pris- och konsumtionsundersökningar innehåller de varor som finns i riksnormen. Syftet med att grunda riksnormen på dessa uppgifter är att de som har försörjningsstöd ska ha råd med de varor som ingår i riksnormen.

KPI mäter i stället den generella prisnivån i Sverige. Det är ett mått som inkluderar långt fler varor och har en mycket långsammare ökningstakt än konsumentverkets beräkningar.

Om riksnormen hade skrivits upp utifrån Konsumentverkets pris- och konsumtionsundersökningar sedan 2006 hade en ensamstående utan barn varit berättigad till omkring 2 000 kronor mer i månaden. För sammanboende med två barn handlar det om närmare 6 000 kronor per månad.

Herr talman! Jag KU-anmälde regeringens hantering av riksnormen för att få klarhet i hur det ligger till. Men det finns några saker som fortfarande är oklara för mig efter KU:s granskning.

Statsrådet säger i sitt svar att riksnormen grundar sig på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar. Jag undrar vad det faktiskt betyder att riksnormen grundar sig på dessa undersökningar. Statsrådet säger vidare att socialtjänstförordningen inte utesluter att regeringen även beaktar andra underlag och beräkningar när man fastställer riksnormen.

Men faktum är att riksnormen skrivs upp enligt ökningen av KPI. Det framgår som sagt av en utredning från RUT, och på regeringens hemsida står det att uppräknings av riksnormen för 2024 motsvarar finansdepartementets KPI-prognos för 2023. Vad har då Konsumentverkets pris- och konsumtionsundersökningar för betydelse? Att helt följa KPI är väl inte att "även beakta"?

Jag undrar också hur regeringen år efter år lyckats med att beräkna riksnormen med utgångspunkt i Konsumentverkets pris- och konsumtionsundersökningar när de presenteras efter att riksnormen slås fast. År 2022 skickades Konsumentverkets beräkningar den 14 november. Regeringens beslut om riksnormen publicerades den 3 november. Det är också så det brukar gå till, enligt Konsumentverket. Hur klarade regeringen av att grunda riksnormen på något som då ännu inte fanns?

Anf. 53 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Den här frågan går långt tillbaka, och nu är det min uppgift att försöka reda ut detta. Det stämmer att regeringen årligen fattar beslut om riksnormen, och det sker vanligtvis under november månad. Där-

efter publiceras det i *Svensk författningssamling* och även av Socialstyrelsen.

För mig är det viktigt att konstatera att för 2024 fastställde regeringen riksnormen 8,7 procent högre än vad 2023 års riksnorm var, och 2023 höjdes riksnormen med 8,6 procent. Detta kan jämföras med höjningen av riksnormen mellan 2021 och 2022 då höjningen enbart var 1,6 procent.

Det finns vissa skillnader mellan Konsumentverkets uppgifter och kostnadsposterna i riksnormen. Exempelvis ingår beräkningar för ekologiska matvaror i Konsumentverkets beräkningar, vilket inte beaktas i KPI.

Riksnormen har funnits i 20 år, och konsumtionsmönstren har tydligt förändrats under dessa 20 år. Regelverket är därför något föråldrat när det gäller beräkningen av riksnormen. Kostnad för dagstidning ingår exempelvis men inte för bredbandsuppkoppling. Jag tror att det är tydligt för alla och envar hur detta påverkar då dagstidningar inte konsumeras på samma sätt som för 20 år sedan medan bredbandsuppkoppling är oerhört viktigt för att man ska kunna ta del av samhällsutvecklingen och kunna fungera i dagens samhälle.

Det är därför det är så viktigt att översynen av riksnormen görs, och den görs inom ramen för Utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet. Ett av syftena med utredningen är givetvis att föreslå åtgärder och drivkrafter för att fler människor ska kunna försörja sig själva. Men utredningen ska också lämna förslag på en riksnorm som motsvarar dagens konsumtionsmönster, där kostnadsposterna ska motsvara en skälig levnadsnivå. Man ska göra beräkningar för varje kostnadspost som föreslås ingå i riksnormen och lämna förslag på hur en uppräkningsmetod kan regleras på ett ändamålsenligt sätt.

Utredningen ska slutredovisas den 1 december i år. Jag ser fram emot att ta del av utredningens förslag, för jag anser att det är viktigt att komma till rätta med att vi i dag har för många människor som lever med försörjningsstöd. Att ha en skälig levnadsnivå och själv kunna utforma sitt liv handlar mycket om att ha ett arbete att gå till. Men när man av olika skäl inte kan det ska riksnormen spegla ett konsumtionsmönster för 2024, inte 2004.

Det här är en viktig del i den förändrade framtida riksnormen och framtagandet av den som jag ser är helt nödvändig. Jag ser naturligtvis också fram emot att efter decennier, när vi väl har förslaget på bordet, kunna diskutera det med de olika politiska partierna.

Anf. 54 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Även om bedömningen kan verka omodern säger lagtexten tydligt att man ska följa Konsumentverkets bedömning, och vi efterfrågar varför man inte har gjort det.

Urholkningen av riksnormen har pågått under lång tid, i närmare 20 år. Det handlar om hur politiken hanterar några av dem som har det sämst ställt i samhället. Under samma period har skatteintäkterna minskat med över 300 miljarder kronor, vilket har gynnat de allra rikaste.

Detta är en i grunden djupt ideologisk fråga om fördelning av våra gemensamma resurser och möjligheterna för dem som har det allra sämst ställt att leva ett drägligt liv.

Prot. 2023/24:136

19 juni

Svar på
interpellationer

Den nuvarande regeringen bygger på ett samarbete mellan delar av den forna Alliansen och Sverigedemokraterna – det organiserade kapitalets och den organiserade rasismens parlamentariska företrädare. Politiken blir därefter: Alliansens nedskärningar, men nu med etniska förtecken. Trygghetssystem ska utarmas, välfärden underfinansieras och stora vinstuttag ur densamma ska möjliggöras för att finansiera skattesänkningar för höginkomsttagare.

Alliansregeringen riktade sina attacker mot sjuka och arbetslösa. När sjukförsäkringen och a-kassan skulle nedmonteras beskrevs dessa grupper som lata, simulanter och belastningar för samhället. Därmed blev nedskärningarna lättare att motivera.

I Tidöavtalet har utrikesfödda fått ta över rollen som grunden till Sveriges alla problem. Genom att utmåla dem som inte fötts här som ett hot och en belastning blir det lättare att villkora deras välfärd och rättigheter. Att montera ned trygghetssystem, välfärden och rättighetskydden är lättare att motivera om man pekar på vissa grupper och börjar där.

Ett av de främsta exemplen på denna politik är det bidragstak och det krav på kvalificering in i välfärden som nu utreds på regeringens uppdrag. De som har det allra sämst ska få det ännu sämre. Samtidigt ska de allra rikaste få ytterligare skattesänkningar.

Dessa utredningar handlar delvis om försörjningsstödet, där ett tak ska införas. För att få försörjningsstöd, samhällets yttersta skydd, ska det krävas kvalificering. Detta är ett stöd som alltså redan är tusenlappar lägre än det borde vara, eftersom regering efter regering inte har följt lagen. Den höjning statsrådet pratar om är hälften så hög som den hade varit om man hade följt Konsumentverkets bedömningar.

Jag tycker inte att jag fick något tydligt svar på frågorna jag ställde, så jag prövar igen. Hur kan regeringen grunda riksnormen på Konsumentverkets beräkningar när beslutet om riksnormen fattas innan dessa beräkningar är publicerade? Hur grundar man något på något som ännu inte finns?

Eftersom det är omöjligt måste jag fråga statsrådet: Har regeringen inte varit ärlig i sitt svar till konstitutionsutskottet?

Anf. 55 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag känner Maj Karlsson som en engagerad men också ärlig debattör, och därför kan jag väl inte dölja att jag känner en viss besvikelse över de ord och de värderingar som ledamoten lägger i min mun.

Jag tror att mitt arbete i den här kammaren har präglats av min uppfattning och min tro på alla människors lika värde. Det är den utgångspunkt jag arbetar utifrån också i mitt uppdrag som socialtjänstminister.

Bilden är inte heller korrekt när det gäller skattesänkningar för de allra rikaste, utan här är det tydligt att vi har olika ideologiska ingångar.

Det har varit en utgångspunkt för regeringen att skattesänkningarna ska vara för dem som tjänar minst. Varför? Jo, för att det är en frihet att kunna försörja sig själv. Att kunna utforma sitt liv med den inkomst man har är en oerhört viktig del i att faktiskt stå på egna ben och också i att barn som växer upp ser att föräldrarna går till arbetet och kan försörja sig själva.

Av den anledningen har också skattesänkningarna gjorts för dem som tjänar minst. Man ska inte först arbeta och slita och betala skatt för att sedan behöva få bidrag tillbaka på den skatt man har betalat. Vi har den

uppfattningen att man ska kunna leva på sin lön. Det är en väldigt enkel filosofi men som påverkar människor i väldigt hög utsträckning.

När det gäller beräkningar av riksnormen har de sett olika ut över tid, men grunden för uppräkningsen har varit densamma. Regeringen tar emot underlaget från Konsumentverket och tar ställning till behovet av ändring av riksnormen samlat med prognosen för KPI för innevarande år. Prognoser över KPI och inflationen baseras på ett omfattande underlag som tas fram inom Regeringskansliet. Exempelvis beaktas utfall för KPI-inflationen och dess olika delar, enkätsvar från hushåll och företag samt det allmänna ekonomiska läge som vi befinner oss i.

Regeringen gör fyra prognoser per år som också publiceras på regeringens hemsida. Man kan ta del av dessa och se hur regeringen prognostiserar utvecklingen när det gäller ekonomin.

Regeringen har för åren tidigare mottagit underlag från Konjunkturinstitutet, Statistiska centralbyrån, Socialstyrelsen och Konsumentverket. Det finns alltså ett ganska omfattande beslutsunderlag som ligger till grund för det här. Vissa år har belopp i riksnormen höjts utöver riksnormshöjning där ändringar i andra regelverk har beaktats, såsom höjningar av barnbidrag, höjning av radio- och tv-avgift eller borttagande av fritidspeng.

Regeringen gör alltså en samlad bedömning och bedömer därefter behovet av ändring av riksnormen. Det har alltså inte inkommit några som helst oriktiga eller oärliga uppgifter vare sig till KU eller någon annanstans, och detta går också tydligt att ta del av på regeringens hemsida.

Anf. 56 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag delar statsrådets uppfattning att vi har haft ett gott samarbete. Jag håller verkligen med om det. Camilla Waltersson Grönvall är ett statsråd jag har högt förtroende för. Det är också därför jag är väldigt oroad över den utveckling jag ser av försörjningsstödet.

Här tycker jag att regeringen måste tänka till. Det här är inte rätt och riktigt. Människor har fått tusentals kronor för lite utbetalat, och så pratar man om att sätta ett tak för dessa människor som har det sämst ställt av oss alla och som inte har fått det de har rätt till. Därav min hårda ton.

Jag hoppas att vi ska hitta vägar fram i det här. Statsrådet har mitt förtroende i många andra frågor, men här är jag mycket bekymrad.

Problemet är att när vi ställer frågor till regeringen om detta får vi inte riktigt svar.

Lagen är tydlig med att man ska följa Konsumentverkets uppräkningsar. Kanske är det mycket riktigt så att man har kollat på dem, men det är inte det som är poängen, för vad vi kan se i resultatet är att man utgår från KPI, och det innebär betydligt mindre i försörjningsstöd än vad människor har rätt till.

Nu har jag några sekunder kvar av min talartid, och därför vill jag säga – och det är viktigt – att jag inte får svar på hur man har levt upp till det som lagen föreskriver. Oavsett om den är modern eller inte, oavsett om man har tittat på den eller inte är det därifrån vi ska gå. Statsrådet får gärna ge mig ett förtydligande i sitt inlägg.

Nu har jag fortfarande några sekunder kvar, och då vill jag tacka statsrådet för de områden där vi har samarbetat och önska en god sommar.

Avslutningsvis vill jag säga att den fråga vi debatterar är lika mycket en hjärtefråga för mig som den om barn som far illa i samhället. Ingen ska leva under orimliga förhållanden i vårt Sverige.

Anf. 57 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag tackar ledamoten Maj Karlsson för det helhjärtade engagemang ledamoten har för utsatta människor i vårt land.

Jag delar det engagemanget, och jag har verkligen den helgjutna uppfattningen att vi måste göra allt vi kan för att människor ska kunna stå på egna ben. Men för dem som inte har möjlighet att göra det ska samhället stå starkt för att säkerställa att de får stöd och hjälp.

Inte minst måste stödet gå på ett sådant sätt att barn som växer upp i Sverige växer upp under fina förhållanden och att de har en möjlighet till en trygg uppväxt och till en ljus framtid. Detta är för mig inga floskler, utan det är något som ska vara grundläggande i en demokrati som vårt eget land.

Det är viktigt att det finns stöd men också att det finns ett tydligt sätt att redovisa hur de olika stöden tas fram. Jag har gjort mitt allra bästa för att försöka säkerställa och visa på det omfattande underlag regeringen stöder sig på när man räknar ut riksnormen. Jag har också lyft fram att det finns brister som bland annat handlar om förändrade konsumtionsmönster. Man kommer även bättre att ta till vara inte minst uppväxande barns villkor i hushåll som till exempel saknar bredbandsuppkoppling.

Det finns många viktiga saker som behöver göras av många viktiga skäl. Det underlag jag har redovisat här är också en samlad redovisning av hur riksnormen tas fram.

Låt mig återgälda ledamotens varma önskan med en önskan om en riktigt fin och avkopplande sommar!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2023/24:803 om kvaliteten på bostadspolitiska åtgärder

Anf. 58 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Markus Kallifatides har frågat mig om jag är nöjd med kvaliteten i och effekterna av de bostadspolitiska åtgärder som regeringen hittills vidtagit, och om inte, vilka initiativ jag är beredd att ta.

Bostadsbyggandet i Sverige har minskat till följd av omvärldsfaktorer som har bidragit till hög inflation och högre räntor. Detta har påverkat hushållens efterfrågan på bostäder och har samtidigt bidragit till att produktions- och finansieringskostnader har ökat snabbt för byggföretagen. Vi ser att inflationen tydligt faller och att inflationsbekämpningen biter. På sikt väntas lägre räntor bidra till en återhämtning i byggbranschen.

Regeringen har sedan den tillträtt vidtagit flera olika bostadspolitiska åtgärder för att möta nedgången i bostadsbyggandet och rädda jobb i byggsektorn. Bland dessa åtgärder finns, som Markus Kallifatides själv nämner

i bakgrunden till sin fråga, planeringsstimulanser till kommuner att anta detaljplaner för byggande av småhus respektive omvandling av lokaler till bostäder. Dessa stimulanser, som kommunerna kan ansöka om från och med den 2 april i år, syftar bland annat till att också upprätthålla en god planberedskap hos kommunerna vilket är viktigt för att möjliggöra framtida bostadsbyggande.

Bland andra åtgärder kan nämnas översynen av reglerna om ändring av hyror för nyproducerade lägenheter – så kallade presumtionshyror, översynen av låntagarbaserade makrotillsynsåtgärder och utredningen av hur man kan främja koordinering av insatser för hållbart samhällsbyggande i Norrbottens och Västerbottens län. Vidare har till exempel möjligheten till tidsbegränsade bygglov för bostäder förlängts till den 1 maj 2028.

Vissa åtgärder är av mer kortsiktig karaktär och har kunnat komma på plats snabbt, såsom tillfälligt höjt tak för rotavdraget, medan andra åtgärder är mer långsiktiga, såsom tillsättandet av Produktivitetskommissionen, som nyligen lämnade ett omfattande delbetänkande i vilket ett helt avsnitt ägnas åt bostäder och byggande med flera olika förslag på åtgärder.

Vad gäller de bostadspolitiska åtgärder som vidtas behöver dessförinnan avvägningar göras mellan en rad olika aspekter, däribland vilka behov som finns, vad som kan göras och vad som är önskvärt. Avvägning behöver också ske mellan möjligheten och vikten av att få åtgärderna på plats snabbt alternativt om mer utredning och remittering behövs innan förändringen kan sjösättas. Det gäller även att avväga hur åtgärderna får avsedda effekter och vad som är möjligt och rimligt att säkerställa, liksom graden av komplexitet i åtgärdernas utformning.

Regeringen har således beaktat en rad olika aspekter vid utformningen av de åtgärder som vidtagits inom det bostadspolitiska området för att åtgärderna och effekterna av dessa ska vara av god kvalitet, men det är för tidigt att dra några definitiva slutsatser om effekterna.

Regeringen följer fortsatt utvecklingen inom bygg- och bostadsområdet och utesluter inte att ytterligare åtgärder kan behövas.

Anf. 59 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det är trevligt att ses igen här i kammaren.

I min interpellation ställde jag alltså en generell fråga om kvaliteten i de bostadspolitiska åtgärder som vidtagits mot bakgrund av ett specifikt exempel, nämligen stöden till kommuners arbete med detaljplaner för upprättande av småhus eller ombildning av lokaler till bostäder. Det är en reform som jag följer. Jag har ställt en skriftlig fråga och fått ett svar.

Jag ska ta ett exempel för att förklara för åhörarna vad detta gäller. I Karlstads kommun har man ansökt om 900 000 kronor i stöd, herr talman, för beslut om antagande av en detaljplan i år. Det gäller Dingelsundet norra och utveckling av fler bostäder. Av allt att döma kommer man att få stöd för detta. En detaljplan har utarbetats, och det var samråd under 2022. Men länsstyrelsen har upphävt beslutet. Det är ett beslut som nu är överklagat och ska prövas i mark- och miljödomstolen.

Herr talman! Jag ser risken att detta blir en av de första reformer där vi får 100 procent så kallad dödviktskostnad, det vill säga att vi ger ut stöd som inte alls får den avsedda effekten som i detta fall är fler småhus och

fler lokaler som ombildas till bostäder. Mot den bakgrunden frågar jag om statsrådet är nöjd med kvaliteten i detta.

Anf. 60 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Jag instämmer i det Markus Kallifatides säger om att det är trevligt att ses igen för en interpellationsdebatt i kammaren. Jag tycker att det är angeläget att följa de här reformerna, och det gläder mig att ledamoten också gör det.

Som jag sa i mitt svar har olika aspekter beaktats vid utformningen av åtgärderna. De har funnits på plats sedan den 2 april. Det är för tidigt att dra definitiva slutsatser om effekterna, vilket är det ledamoten frågar efter. Man kan förstås följa detta och göra antaganden och olika politiska analyser, men att titta på reformerna som helhet menar jag helt enkelt är för tidigt.

Regeringen har bedömt att det inte finns någon rimlig möjlighet att på ett tillförlitligt sätt särskilja detaljplaner som inte hade kommit till stånd utan regeringens stöd från planer som ändå skulle ha upprättats. Därför är stödet utformat för att fungera som en bonus för de kommuner som upprättar detaljplaner för nu aktuella ändamål. Detta har jag också redovisat i ett svar på en skriftlig fråga, herr talman, och detta gäller alltså oavsett i vilken omfattning planerna hade upprättats utan stödet. Stödet är dock utformat så att det premierar planer med ett stort antal bostäder respektive stor lokalarea för omvandling.

Det är förstås viktigt att följa detta. Det kan ju vara så att det underlättar för kommuner som redan hade tänkt fatta beslut om detaljplaner, och då är det förstås upp till kommunerna att avgöra hur man använder stödet. Det skulle kunna underlätta för ännu ett projekt eller för att utöka möjligheterna att tillgängliggöra byggbar mark, till exempel, där kommunerna har ett mycket stort ansvar.

Bonusen syftar alltså till att få fler bostäder till stånd och att underlätta kommunernas arbete med att ta fram detaljplaner. Inte minst när det kommer till omvandling av lokal till bostad vet vi ju att de emellanåt är ett hinder. Det beskrivs som att kostnaden för att omvandla detaljplaner till att gälla bostadsändamål gör att man faller på målnöret och inte kan omvandla lokaler till bostäder eftersom det krävs en ändring och därmed en i princip ny detaljplan. Det kan vara kostnader förknippade med detta för kommunerna av samma storlek som för att ta fram en helt ny detaljplan. Planeringsstimulanserna syftar till att underlätta för kommuner att omvandla lokaler till bostäder men också att öka småhusbyggandet.

Vi kommer naturligtvis att följa detta. Reformerna har varit på plats sedan den 2 april i år, och därmed är det för tidigt att dra några definitiva slutsatser om effekterna.

Anf. 61 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Jag menar att det finns ett stort spann av möjligheter mellan att dra definitiva slutsatser och att fundera aktivt och reflektera över åtgärder medan de iscensätts.

Herr talman! Vi är alltså i ett mycket allvarligt läge. Vi är nere på en prognos på 25 000 färdigställda bostäder till 2025, att jämföra med ett byggbehov uppskattat till 67 300 bostäder varje år till 2030. Vi ser en svag

arbetsmarknad som hämmas av bristande bostadsförsörjning. Stockholms Handelskammare prognostiserar ett produktionsbortfall i landet på mellan 400 och 1 000 miljarder kronor på grund av bristande bostadsförsörjning.

Herr talman! Den gröna industriomvandlingen i stora delar av Sverige hotas av bristfällig samhällsplanering, samhällsbyggande och bostadsbyggande. Trångboddheten i Sverige är nu på EU-genomsnittlig nivå och den snabbast ökande i hela Europa. Nivån har tidigare varit låg i Sverige.

Herr talman! Byggnadsarbetare blir nu av med jobbet. Varje dag går byggföretag i konkurs. Unga byggnadsarbetare får inte sin lärlingsplats. De får inte sin första anställning. Branschen ropar samfällt: Vi kommer att tappa vår personal! Det kommer att bli svårt att sätta igång framöver.

I det läget har regeringen tagit bort det investeringsstöd som fanns för byggande av hyresrätter med lägre hyresnivå. Trots att Finanspolitiska rådet gör bedömningen att man hade kunnat föra en något mer expansiv finanspolitik utan att äventyra inflationsbekämpningen har regeringen sagt nej till alla stimulansåtgärder också för bostadsbyggande. Det gäller till exempel de åtgärder vi socialdemokrater har föreslagit.

Trots att Riksrevisionen dömer ut rotavdraget och föreslår att man ska sänka taket höjer regeringen taket i rotavdraget. Man underfinansierar länsstyrelserna, som enligt samfälliga utredare och experter har en mycket viktig roll att fylla här. Länsstyrelserna ger ofta upphov till ett slags flaskhals i samhällsbyggnads- och bostadsplaneringsprocesserna, möjligen därför att de är underfinansierade. Detta är en situation som förvärras av denna regerings handlingar. Man hejdar infrastrukturplaner och överenskommelser med kommuner, som också inbegriper bostadsbyggande, under lång tid framåt.

Det är i den här bredare kontexten, herr talman, som jag ställde min specifika fråga om reformen om stöd till kommuners arbete med detaljplaner med två olika syften, småhus eller ombildning av lokal till bostad.

Jag upprepar min fråga: Ser inte statsrådet och regeringen att det behövs åtgärder, dels av en helt annan storleksordning, dels av en annan kvalitet än denna?

Anf. 62 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det är flera olika aspekter som lyfts av ledamoten och flera olika påståenden som görs. Jag kommer inte att kunna bemöta dem alla som svar på den fråga som är ställd. Alla de omständigheter som nu nämns i kammaren finns inte beskrivna i interpellationen, även om ledamoten säger det, utan där är fokus på de bostadspolitiska åtgärder som frågan handlar om: planeringsstimulanser för småhusbyggande och för att omvandla lokal till bostad.

Där är mitt besked att det är för tidigt att dra några definitiva slutsatser om effekterna. Ledamoten säger att det finns möjlighet att fundera och reflektera. Det gör jag gärna, men det behöver man också ha lite mer underlag för att kunna göra på ett sätt som inte blir godtyckligt. Man kan inte ta ett enda exempel och enbart utgå från det.

Men jag tycker att man kan förvänta sig att kommuner som får del av stimulanspengarna tar ett stort ansvar att använda pengarna för att underlätta för bostadsbyggande. Även om det handlar om en plan som man har haft under lång tid och man får del av de här pengarna underlättar det kom-

munens arbete att utöka sitt detaljplaneområde och tillgängliggöra byggbar mark i attraktiva lägen. Man kanske kan hantera sitt arbete på ett annat sätt som ger mer stöd till en mycket kritisk sektor. Det är denna sektor Kallifatides är inne på, herr talman, och det handlar alltså om att få de olika instanserna att jobba ännu mer aktivt och konstruktivt. Där är kommunerna en del, och länsstyrelserna är en annan.

Länsstyrelserna har fått i uppdrag av regeringen att redovisa vilka åtgärder man har vidtagit i samverkan med kommuner för att ta fram och öka bostadsbyggandet i kommuner där det råder ett bostadsunderskott. Jag följde upp frågan med Sveriges landshövdingar i förra veckan när jag träffade dem. Vi har alltså ett nära samarbete med länsstyrelserna, och det är helt riktigt som ledamoten säger att de har en central roll i det här avseendet.

Andra delar som ledamoten lyfter handlar till exempel om rotavdraget. En av de åtgärder som regeringen har vidtagit är höjningen av taket för rotavdraget. I Hantverkarbarometern, som tas fram av Beijer Byggmaterial, svarar 80 procent av de svarande att rotavdraget har stor eller mycket stor betydelse för hantverkarbranschen. På frågan om vad som är det viktigaste som beslutsfattare bör göra för byggbranschen svarar 65 procent av deltagarna att det viktigaste är att höja rotavdraget.

När det gäller investeringsstödet vet ledamoten, herr talman, att det har utvärderats. På uppdrag av Hyresgästföreningen tog Tyréns fram en rapport som visade att omkring fyra av tio bostäder hade byggts även utan stödet, vilket innebär att cirka 10 miljarder kronor av det som betalats ut har gått till bostäder som ändå skulle ha byggts. Det kan knappast sägas vara särskilt välanvända skattepengar.

Om Markus Kallifatides är orolig över dödviktskostnader är frågan varför han silar mygg och sväljer kameler. Detta mycket starka engagemang för eventuella dödviktskostnader i planeringsstimulanserna borde i så fall leda till ganska stor eftertanke kring investeringsstödet. Tyréns pekar alltså på att 10 miljarder av det som redan har betalats ut har gått till bostäder som ändå skulle ha byggts.

Frågan hänger lite i luften, herr talman. Är det inte så att man använder olika måttstockar för de egna reformerna och för det som regeringen nu har vidtagit och som det ännu är för tidigt att göra några egentliga utvärderingar av i det här läget?

Anf. 63 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Herr talman! Ja, några av bostäderna kanske hade byggts ändå, men de hade inte haft samma hyresnivå. Det blev en lägre hyra för dem som bor där för de där pengarna, så dödviktskostnaden blir inte noll i det här fallet – i alla fall inte om man bryr sig om de människor som är bostadssökande.

Regeringen har vidtagit ett antal goda åtgärder på det bostadspolitiska området. Flera av dem nämns i interpellationssvaret. Det handlar om att se över presumtionshyressystemet och att titta på samhällsordningen. Det handlar om Norrbotten och Västerbotten, och det har troligen nationell giltighet. Det handlar också om ett antal av Lantmäteriets digitaliseringsprocesser. Jag välkomnar allt detta.

Jag räknade upp punkter där vi socialdemokrater är kritiska, skarpt kritiska. Jag hoppas att det framgår av denna interpellationsdebatt. Vi menar,

herr talman, att det som bedrivs är en mycket högerideologiskt driven politik. Vi menar att den är skadlig för Sverige, för byggsektorn och för hela samhället. Jag skulle också vilja ta mig friheten att hävda att den inte är särskilt kristdemokratisk.

Jag menar utöver detta, herr talman, att själva hantverket brister. Det är det min interpellation tog sikte på. Den förordning som reglerar detta stöd skulle kunna se annorlunda ut och kanske få andra effekter. Jag uppmanar infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson att se över förordningen. Kan den utformas på ett bättre sätt?

Herr talman! Vi socialdemokrater kommer att driva på för en social bostadspolitik med en rikare verktygslåda.

Jag vill avslutningsvis ställa frågan till Andreas Carlson: Är det inte dags att börja göra upp med oss snarare än med andra innan ni löper risk att behöva lämna riksdagen i nästa riksdagsval? Det är något att fundera på under sommaren, Andreas Carlson. Jag önskar dig en god sådan och tackar för debatten.

Anf. 64 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Det går inte att ta miste på engagemanget. Men tittar man i Socialdemokraternas skuggbudget ser man att det produktionsstöd de föreslår inte ens är finansierat till hälften. Det finns också förslag om statliga byggkrediter, och såvitt vi kan bedöma är det svårt att få detta förenligt med EU:s statsstödsregler. Det är förstås lätt att sitta i opposition med kanske vällovliga initiativ och förslag, men det hade varit bättre om flera av dessa kommit på plats tidigare när man faktiskt hade chansen att genomföra dem.

Då tänker jag också på de strukturella åtgärder som i stort lyste med sin frånvaro under åtta år. Där handlar det mycket om att korta ledtider, förenkla och förbättra regelverk och tillgängliggöra byggbar mark i attraktiva lägen, för att ta några exempel. Det jobbar vi nu med för fullt.

Det gläder mig att Markus Kallifatides ser att flera av de steg vi har tagit är i rätt riktning.

Jag vill avsluta med att säga att jag är en stor anhängare av god dialog. Jag tror att det är bra att ha en så bred samsyn som möjligt. Jag tror också att en sådan finns, inte minst kring åtgärder som syftar till att komma till rätta med just de strukturella problem på bostadsmarknaden som jag nämnde.

Det är också viktigt att nu se att inflationsbekämpningen har bitit, att inflationen går nedåt och att vi nu kommer i ett nytt läge i den ekonomiska politiken där vi kan göra investeringar för att bygga Sverige rikare. Vi kommer att återkomma till detta i höst i den budget som då kommer att läggas på riksdagens bord.

Jag vill än en gång tacka ledamoten för engagemanget och önska en god och trevlig sommar. Detta var den sista interpellationsdebatten för min del detta riksmöte. Markus Kallifatides och jag har ju haft några sådana, och jag tackar både för de debatterna och för den här.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:136
19 juni
-----

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 18 juni

2023/24:995 Hemslöjden

av *Vasiliki Tsouplaki* (V)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2023/24:996 Specialistläkare i allmänmedicin

av *Sanna Backeskog* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:997 Hälsodata inom bildiagnostik

av *Anna Vikström* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:998 Språkcentrum

av *Mirja Rähä* (S)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 12.50.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 15 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 11 och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om gruppledare för partigrupp	1
§ 3 Anmälan om ersättare för gruppledare för partigrupp	1
§ 4 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 5 Anmälan om granskningsrapport	2
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 7 Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning	2
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24:MJU18	2
Anf. 1 MARTIN KINNUNEN (SD)	2
Anf. 2 RICKARD NORDIN (C) replik	4
Anf. 3 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	4
Anf. 4 RICKARD NORDIN (C) replik	4
Anf. 5 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	5
Anf. 6 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	5
Anf. 7 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	5
Anf. 8 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	6
Anf. 9 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	6
Anf. 10 JYTTE GUTELAND (S).....	7
Anf. 11 HELENA STORCKENFELDT (M)	9
Anf. 12 JYTTE GUTELAND (S) replik	10
Anf. 13 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	11
Anf. 14 JYTTE GUTELAND (S) replik	11
Anf. 15 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	11
Anf. 16 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	12
Anf. 17 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	12
Anf. 18 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	13
Anf. 19 HELENA STORCKENFELDT (M) replik	13
Anf. 20 KAJSA FREDHOLM (V).....	14
Anf. 21 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	15
Anf. 22 RICKARD NORDIN (C)	17
Anf. 23 HELENA GELLERMAN (L)	19
Anf. 24 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	21
Anf. 25 HELENA GELLERMAN (L) replik	22
Anf. 26 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	22
Anf. 27 HELENA GELLERMAN (L) replik	23
Anf. 28 JYTTE GUTELAND (S) replik	23
Anf. 29 HELENA GELLERMAN (L) replik	23
Anf. 30 JYTTE GUTELAND (S) replik	24
Anf. 31 HELENA GELLERMAN (L) replik	24
Anf. 32 RICKARD NORDIN (C) replik	25
Anf. 33 HELENA GELLERMAN (L) replik	25
Anf. 34 RICKARD NORDIN (C) replik	26
Anf. 35 HELENA GELLERMAN (L) replik	26
Anf. 36 ELIN SÖDERBERG (MP).....	27
Anf. 37 RICKARD NORDIN (C) replik	28
Anf. 38 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	29

Anf. 39 RICKARD NORDIN (C) replik.....	29
Anf. 40 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	30
Anf. 41 KATARINA LUHR (MP).....	30
(Beslut fattades under § 10.)	31
§ 8 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till	
direktiv om stärkta arbetsvillkor för praktikanter	32
Arbetsmarknadsutskottets utlåtande 2023/24:AU11	32
(Beslut fattades under § 10.)	32
Ajournering.....	32
Återupptaget sammanträde.....	32
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 18 juni.....	32
FöU12 Explosiva varor – ett nationellt tillståndsregister och kriminalisering av förstadier till brott mot tillståndsplikten	32
FiU24 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2023	32
FiU28 Riksbankens framställning om återställning av eget kapital – ändring i statens budget för 2024	33
FiU30 Årsredovisning för staten 2023	33
FiU32 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2019–2023	33
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde.....	33
MJU18 Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning	33
AU11 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om stärkta arbetsvillkor för praktikanter.....	34
§ 11 Avtackning och avslutning.....	34
Anf. 42 TALMANNEN	34
Anf. 43 Ålderspresident TOMAS ENEROTH (S)	38
§ 12 Svar på interpellation 2023/24:702 om FN:s	
rekommendationer och krav på regeringens	
funktionsrättspolitik.....	40
Anf. 44 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	40
Anf. 45 NADJA AWAD (V).....	41
Anf. 46 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	43
Anf. 47 NADJA AWAD (V).....	44
Anf. 48 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	45
Anf. 49 NADJA AWAD (V).....	46
Anf. 50 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	46
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:805 om beräkningen av	
riksnormen	47
Anf. 51 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	47
Anf. 52 MAJ KARLSSON (V).....	47

Anf. 53 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	48	Prot. 2023/24:136
Anf. 54 MAJ KARLSSON (V)	49	19 juni
Anf. 55 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	50	-----
Anf. 56 MAJ KARLSSON (V)	51	
Anf. 57 Statsrådet CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	52	
§ 14 Svar på interpellation 2023/24:803 om kvaliteten på bostadspolitiska åtgärder	52	
Anf. 58 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	52	
Anf. 59 MARKUS KALLIFATIDES (S).....	53	
Anf. 60 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	54	
Anf. 61 MARKUS KALLIFATIDES (S).....	54	
Anf. 62 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	55	
Anf. 63 MARKUS KALLIFATIDES (S).....	56	
Anf. 64 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	57	
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	58	
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 12.50.....	58	